Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 55(1), 2026, 545-574
https://dergipark.org.tr/tr/pub/cuefd

The Phenomenon of Private Tutoring in the Shadow of Parentocracy: Primary School Parents' Perspectives

Sanem BÜLBÜL HÜNER[a*] (ORCID ID- 0000-0001-8757-9374)
[a] Okan University, Faculty of Education, Department of Basic Education Istanbul/Turkey

Article Info

DOI: 10.14812/cuefd. 1757976

Article history:
Received 05.08.25
Revised 05.10.25
Accepted 17.12.25

Keywords:
Parent,
Primary School,
Private Tutoring,
Parentocracy,

Research Article

Abstract

Private tutoring is a way for parents to become involved. Parents of elementary school students play an active role in the private tutoring process. This study aims to examine the decision-making processes of elementary school parents regarding private tutoring within the framework of parentocracy. Data was collected through interviews with 51 parents of public-school students, most of whom had middle to high income levels. The data were analyzed following thematic analysis stages. The data analysis revealed that parents believe their children need private tutoring to support their education at school and to give them a competitive advantage in the national exams they will take in middle school. Parents stated that they feel good about being decision-makers in the private tutoring process because it makes them feel like they are doing something beneficial for their children and that they are in control of their children's learning process, but they also feel bad because of the responsibility that comes with monitoring the private tutoring process. They stated that if conditions such as reducing class sizes in formal education, providing one-on-one tutoring support in schools, allowing changes in classroom teachers, and eliminating national exams were met, they would no longer need private tutoring.

Parentokrasinin Gölgesinde Özel Ders Olgusu: İlkokul Velilerinin Görüşleri

Makale Bilgisi

DOI: 10.14812/cuefd.1757976

Makale Geçmişi:
Geliş 05.08.25
Düzeltme 05.10.25
Kabul 17.12.25

Anahtar Kelimeler:
Ebeveyn,
İlkokul,
Özel Ders,
Parentokrasi

Araştırma Makalesi

Öz

Özel ders ebeveynlerin eğitim sitemine dahil olmalarının bir yoludur. Özellikle ilkokul kademesindeki ebeveynler özel ders sürecinde aktif rol oynarlar. Bu araştırma ilkokul velilerinin özel dersle ilgili karar verme süreçlerini parentokrasi çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda çoğunluğu orta ve yüksek gelir düzeyine sahip 51 devlet okulu velisinden görüşme yoluyla veri toplanmıştır. Veriler tematik analiz aşamaları izlenerek analiz edilmiştir. Veri analizi sonucunda ebeveynler çocuklarının okuldaki eğitimini desteklemek ve ortaokulda girecekleri ulusal sınavlarda çocuklarına rekabet avantajı sağlamak için çocuklarının özel derse ihtiyacı olduğunu düşünmektedirler. Ebeveynler çocukları için faydalı bir şey yapıyormuş hissi uyandırdığı için ve çocuklarının öğrenme sürecine hâkim hissettirdiği için özel ders sürecinde karar alıcı olmaktan dolayı kendilerini iyi hissederken özel ders sürecini takip etmenin getirdiği sorumluluktan dolayı da kötü hissettiklerini ifade etmişlerdir. Son olarak örgün eğitimde sınıf mevcutlarının azaltılması, okullarda birebir etüt desteği, sınıf öğretmeni değişikliği yapılabilmesi ve ulusal sınavların kaldırılması gibi koşulların oluşması halinde özel derse ihtiyaçlarının kalmayacağını belirtmişlerdir.

***Corresponding Author:** sanem.bulbul@okan.edu.tr

Introduction

Critical pedagogy, which emphasizes that education is not merely the transmission of knowledge but also a field in which power relations, inequalities, and ideological processes are reproduced, argues that market-oriented education policies—particularly those intensified during the neoliberal era—have deepened structural inequalities among students and transformed education into a commodity (Freire, 2000; Giroux, 2010). According to critical pedagogy, concepts associated with liberalism and expanded through neoliberalism—such as free market, private enterprise, profit, and consumer choice—have entered the language of education (Apple, 2001), thereby shifting the purpose of schooling from promoting critical citizenship and community participation to enhancing economic productivity (Giroux, 2004). The commodification of education along this axis results in a shift of focus toward measurable outcomes and preparing students for the labor market (Rodríguez, 2013). When education systems prioritize individual performance and promote competition (Murgatroyd & Sahlberg, 2016), this competitive environment creates significant inequities for those who lack the financial resources needed to access high-quality education (Salinas-Atausinchi & Huaman-Lucana, 2021). The marketization of education erodes its public character by prioritizing profit and individual gain over collective well-being (Kang et al., 2021; Skourdoumbis & Gale, 2013). As education becomes aligned with market logic and increasingly oriented toward individual rather than societal benefit (Brown, 2015), parents are positioned as those responsible for securing their children's access to quality education, shifting education from a public right and responsibility to a privatized family obligation (Apple, 2004). One of the most significant critiques of the alignment of education with free-market logic was articulated by Brown (1990), who introduced the concept of parentocracy. Parentocracy can be defined as parental power or parental entitlement within the education system (Barrett DeWiele & Edgerton, 2016). As parents become primarily responsible for securing high-quality education for their children, these newly assigned roles and expectations compel them to become more actively involved in their children's educational processes (Brown, 1990). Private tutoring is defined as supplementary instruction, provided for a fee, that is specifically designed to enhance the academic progress of children enrolled in regular schooling (Dang & Rogers, 2008; Nath, 2006). Drawing on the relationship between private tutoring and school lessons, Bray (1999) famously described private tutoring as a "shadow" education. Private tutoring supports school lessons and follows the content of the subjects taught during school hours. These two fundamental characteristics make private tutoring the "shadow" of regular classroom instruction (Entrich & Lauterbach, 2021; Zhang & Bray, 2020). However, private tutoring, once akin to a shadow trailing behind school education, has now become even more visible and prominent. Especially in countries with highly competitive education systems, such as many in Asia (Bae & Choi, 2023; Entrich & Lauterbach, 2021; Pallegedara & Mottaleb, 2018), private tutoring has become a widespread social and educational phenomenon across almost all countries.The increasing reliance on private tutoring can be attributed not only to the competitive nature of educational systems but also to the inadequacies of formal education systems in meeting students' learning needs (Park et al., 2017; Tan, 2020; Hultberg et al., 2021). At present, many parents believe that schools alone are no longer sufficient to provide their children with a high-quality education (Chan & Bray, 2014). Although parents are aware of the high costs associated with private tutoring (Hultberg et al., 2021), they often make significant sacrifices in household spending to afford private lessons (Kumar et al., 2023). This is because they believe that private tutoring will enhance their children's academic performance (Luplow & Schneider, 2014; Mikelsen & Gravesen, 2021; Oller & Glasman, 2013; Türkan, 2019;). Research supports these parental beliefs: as parents' expenditures on private tutoring increase, students' verbal and mathematical achievement at school also tends to rise (Park et al., 2010). Due to the costs of private tutoring, parents' socioeconomic status plays a significant role in shaping the demand for such services (Entrich et al., 2021). Studies consistently show that parents with higher income levels are more likely to seek private tutoring for their children (Abu-Shawish, 2023; Atalmış et al., 2016;), and that parents who demand private tutoring generally have higher educational backgrounds (Kobakhidze & Šťastný, 2023; Özdere, 2021). Consequently, not all children are able to benefit from private tutoring, which perpetuates educational inequalities (Bingölbalı & Yavuz, 2021; Kim & Lee, 2010; Mahmud, 2021; Majumdar, 2014).On the other hand, while participation in private tutoring may improve learning outcomes, it can also lead to increased academic pressure, stress, and anxiety

among students (Yin et al., 2024). Furthermore, private tutoring has been found to impact students' active participation in the formal education system (Guill et al., 2019) and may contribute to schools taking less responsibility for students' academic performance (Baker et al., 2021). In today's context, parents—who have increasingly become agents within the education market—tend to hold themselves responsible for their children's access to quality education and take an active role in selecting and evaluating private tutoring services in accordance with their own socioeconomic resources (Xi'an, 2018).

Educational policies today are shaped by the influence of various ideological perspectives. While liberalism conceptualizes education through the principles of individualism, freedom of choice, and competition, neoliberalism sharpens this perspective further by transforming education into a market-based service domain (Apple, 2004; Olssen & Peters, 2005). In contrast, social democratic ideology emphasizes equality, public responsibility, and social justice in education, advocating for limiting market influences (Dale, 2000; Green, 1990). Conservative thought, on the other hand, views education as a fundamental instrument for maintaining family authority, transmitting values, and preserving social order (Hirsch, 1996). The critical pedagogy tradition questions these ideological frameworks by highlighting the potential of education to reproduce social inequalities (Freire, 2000; Giroux, 2011). In this context, the field of education emerges as a continuous site of tension between market-oriented individualistic approaches and public, value-centered perspectives. Parentocracy, as a manifestation situated within the liberal–neoliberal axis of this tension, shifts education away from being a public right toward an arena shaped by parents' economic capital. Considering these ideological frameworks, private tutoring within the education system is not merely an individual preference arising from liberal individualism but rather a multilayered indicator of how different ideological orientations shape the educational arena. From the standpoint of critical pedagogy, examining the demand for private tutoring makes both the system–subject relationship and the mechanisms of inequality production more visible. Accordingly, this study focuses on the private tutoring decisions of parents who actively participate in the tutoring process. The study aims to interpret primary school parents' private tutoring decisions through the lens of the concept of parentocracy and seeks answers to the main research question:

How do primary school parents make decisions regarding private tutoring? Based on this overarching question, the following sub-questions were explored:

1. How do parents perceive the relationship between private tutoring and formal schooling?
2. What meanings do parents attribute to being decision-makers in the private tutoring process?
3. What are parents' observations regarding the effects of private tutoring on their children's experiences in formal education?
4. What are parents' views on the continuity or sustainability of private tutoring?
5. How do parents perceive the cost of private tutoring and the relationship between private tutoring and educational inequality?

The main purpose of this study is to examine, within the conceptual framework of parentocracy, the decisions of parents of primary school children in Turkey regarding the provision of private tutoring. The study investigates the reasons for parental involvement in the private tutoring process, the factors influencing these decisions, and parents' perspectives on the impact of private tutoring on formal education. The research focuses on parentocracy-related concepts such as parental intervention, educational consumerism, and the influence of private tutoring on formal education. While private tutoring is typically examined at the middle and high school levels, this study addresses the phenomenon in the context of primary education—a relatively underexplored area (Kumar et al., 2024; Luplow & Schneider, 2014). Thus, the study offers important insights into the practice of private tutoring among younger age groups. The findings of this research will contribute to understanding the underlying reasons for parents' demand for private tutoring and help to highlight critical issues such as educational inequality. Moreover, by examining the phenomenon of private tutoring and parental influence through the lens of parentocracy, this study offers a unique perspective. Today, the role of parents in the educational process is becoming increasingly decisive. In this context, the research contributes to the understanding of the

concept of parentocracy within the Turkish education system and explores the positioning of private tutoring at an early age (primary school level). By drawing connections between issues such as educational inequality, consumer mentality, parental power, and the inadequacies of formal education, this study aims to provide both theoretical and practical contributions to literature.

Literature Review

The Concept of Parentocracy

Parentocracy is a term introduced by the educational sociologist Phillip Brown to describe the increasing influence of parents on children's educational opportunities (Brown, 1990). Brown explains this concept through three distinct periods in the history of the British education system. The first wave is characterized by the rise of mass schooling, particularly for the working class. The second wave places individual merit at the forefront, although this period is relatively short-lived. The third wave, referred to as "parentocracy," marks a shift in which children's educational success becomes dependent on the socioeconomic resources and preferences of their parents. This transition has shifted educational discourse from a focus on equality to one centered on "parental choice" and market-based dynamics (Byrne & Tona, 2019). As a result, the education system has become increasingly shaped by market-oriented concepts such as choice, freedom, competition, and standards (Brown, 2000). The concept of parentocracy has been studied not only in the United Kingdom but also in other contexts such as the United States and Hong Kong (Brown, 1990; Yung & Zeng, 2021). In literature, parentocracy is explained in relation to concepts such as parental intervention, educational consumerism, parental choice, parental socioeconomic capital, and educational equity. At the core of parentocracy lies the idea that parents should have the freedom to choose their children's educational pathways (Melo et al., 2016). This situation positions parents as "consumers" and educational institutions as "service providers" (Cambridge, 2005). Consequently, parents make choices as educational consumers in various domains, from selecting schools to interacting with teachers. As parents with the necessary resources for consumption gain greater influence over educational policies, they can provide their children with higher-quality educational opportunities (Kobakhidze & Šťastný, 2023). Parents' socioeconomic resources play a decisive role, particularly in access to educational opportunities such as private tutoring and elite schools. This, in turn, creates significant inequalities in access to quality education among students from different social classes (Kok & Ang, 2013). The traditional understanding of education as a public service is thus increasingly being replaced by a market-oriented approach based on individual preferences (Byrne & Tona, 2019). Liberal and neoliberal approaches define education as a field of individual investment and personal choice (Apple, 2004; Olssen & Peters, 2005), whereas social democratic and conservative perspectives frame education in terms of public responsibility and the transmission of values, respectively (Dale, 2000; Green, 1990). The tradition of critical pedagogy questions the ways in which these ideological positions reproduce inequalities in education and highlights their potential to reshape the roles of students and parents within the system (Freire, 2000; Giroux, 2011). The concept of parentocracy lies at the intersection of these debates. Parents' use of their economic and cultural capital to intervene in their children's educational processes is understood as an extension of liberal individualism and neoliberal market rationality (Barrett DeWiele & Edgerton, 2016; Brown, 1990;). From a critical pedagogy perspective, this tendency is seen as conflicting with the principles of democratization, equity, and participation in education.

The Relationship between Parentocracy and Private Tutoring

The relationship between parentocracy and private tutoring is a multifaceted phenomenon that reflects the extent to which parents' socioeconomic status and attitudes toward education influence their children's academic opportunities through supplementary educational resources such as private tutoring. Liu (2019) highlights a strong correlation between parents' financial capacity and their tendency to invest in private tutoring, emphasizing that this relationship significantly shapes students' academic outcomes. Similarly, Zhang and Xie (2015) argue that investment in private tutoring is a strong indicator of parental effort, and that there is a direct link between students' socioeconomic backgrounds and their academic achievement. Under certain circumstances, private tutoring can exacerbate existing inequalities, thereby

reinforcing parentocratic structures. On the other hand, Yung and Zeng (2021) found that while private tutoring can increase learning opportunities, academic success still largely depends on children's innate abilities and efforts, particularly in standardized test contexts. This finding suggests that, although private tutoring may enhance academic performance, students' individual abilities and efforts remain critical determinants, indicating that meritocracy still operates within the education system. Dang and Rogers (2008) further note that when private tutoring is not managed appropriately, it can intensify social and educational stratification. Thus, private tutoring not only contributes to academic achievement but can also deepen social inequality. At this point, there is a nuanced interaction: depending on how private tutoring is accessed and utilized, it can either exacerbate or mitigate existing inequalities. Azan and Arnott (2024) note that family decisions regarding private tutoring are influenced not only by pedagogical considerations but also by competitive social conditions. In this context, private tutoring becomes a strategic investment area for parents seeking success for their children, thereby strengthening the structural nature of parentocracy. Within this framework, closely examining parents' decisions regarding private tutoring allows for a clearer understanding of the elements that reinforce or weaken parentocracy using private tutoring.

Method

Research Model

In this study, a phenomenological design—one of the qualitative research designs and defined as the common meaning derived from the lived experiences of several individuals regarding a particular phenomenon or concept (Creswell, 2016) —was employed. This design focuses on how individuals describe and make sense of a phenomenon they have experienced (Patton, 2014). Similarly, the present research aims to contribute to the development of a rich understanding of the phenomenon of private tutoring by revealing or revisiting participants' lived experiences in a detailed and in-depth manner. Instead of building upon any predetermined hypothesis or assumption, the study sought to holistically uncover the real-life experiences of the key stakeholders in this process, regarding private tutoring within the educational context.

Procedure and Participants

The study data were collected from parents who had experience with the phenomenon of private tutoring, in accordance with the research design. Therefore, a criterion sampling method was used when determining the study group. Accordingly, participants were selected from among parents whose children attended a public primary school and received private tutoring. The data were gathered through semi-structured, in-depth interviews with parents—most of whom were mothers (24.48%)—whose children were enrolled in a public primary school. The participating parents either were currently providing private tutoring for their children or had done so in the past. In order to ensure heterogeneity, participants were selected based on the principle of maximum variation sampling (Patton, 2014), taking care to include parents with diverse characteristics such as age, educational background, child's grade level, and household income. Detailed demographic information about the participants is presented in Table 1.

Table 1

Participant Characteristics

Characteristic	Category	N (%)
Age	32-40	12 (6.12)
	41-50	33 (16.83)
	51-58	9 (4.59)
Gender	Female	48 (24.48)
	Male	3 (1.53)
Education Level	High School	2 (1.02)
	Bachelor's Degree	38 (19.38)

	Master's Degree	11 (5.61)
Subject of Tutoring	Mathematics	33 (16.83)
	Turkish	8 (4.08)
	English	6 (3.06)
	Science	4 (2.04)
Grade Level	4th Grade	30 (15.3)
	3rd Grade	13 (6.63)
	2nd Grade	8 (4.08)
Income Level	Low (< €1,220)	1 (0.51)
	Middle (€1,220–€3,904)	28 (14.28)
	High (> €3,904)	22 (11.22)
Tutoring Location	At home	47 (23.97)
	At a center	4 (2.04)
	At the tutor's home	2 (1.02)
Duration of Tutoring	1 year	14 (7.14)
	2 years	9 (4.59)
	2–5 months	7 (3.57)
	6–8 months	23 (11.73)
Tutoring Time	After school (weekdays)	35 (17.85)
	Weekends	16 (8.16)
Fee (per 90 minutes)	€48.80	26 (13.26)
	€31.70–€39.04	23 (11.73)
	€24.40–€28.14	2 (1.02)

A total of 51 volunteer parents participated in the study. To ensure anonymity, each parent was assigned a unique identification code. Prior to the start of the data collection process, ethical approval was obtained from the Istanbul Okan University Research Ethics Committee for Natural, Social, and Non-Clinical Health Sciences, pursuant to Decision No. 176/33 dated April 3, 2024. The interview form prepared by the researcher consists of two sections. The first section includes demographic information about the participants and details regarding the place where their children received private tutoring, the duration of the tutoring, the time period in which it was received, and the fee paid for the service. In developing the interview form, the researcher conducted a literature review and examined studies related to parentocracy, private tutoring, educational consumerism, and neoliberal education policies, after which an initial pool of questions was created. These questions were reviewed by two academics who experts in the fields of educational sociology and qualitative research are, and the form was revised for clarity and content validity. The revised interview form was then piloted with two parents who met the criteria of the study sample. One question that caused confusion or diverted the focus during the interview was removed, and another was revised. The final interview form consists of six main questions and a total of eighteen sub-questions. Example main questions are as follows:

- How did you determine that your child needed private tutoring?
- How do you feel about your role in the decision-making process for arranging private tutoring for your child?

- What do the expenses you have made for private tutoring mean for your family budget? Have these expenses met your expectations?
- Do you consider private tutoring to be sustainable for your family?

Each interview lasted approximately 40–45 minutes. Fifteen interviews were conducted face-to-face, while 36 were conducted online via Google Meet. Before each interview, participants were informed about the study's aims and research questions, and all signed an informed consent form. All interviews were audio-recorded with participants' consent.

Data Analysis

The data obtained in this study were analyzed using the six-phase thematic analysis method proposed by Braun and Clarke (2006). The analysis was carried out through an inductive, data-driven approach, whereby themes were derived from participants' expressions rather than from predetermined theoretical categories. First, the interview data collected from participants were transcribed in detail, and the researcher read the transcripts repeatedly to gain a holistic familiarity with the data. During this phase, meaningful statements reflecting participants' perceptions, experiences, and reasons related to the private tutoring process were noted. In the second phase, the transcripts were examined line by line, and recurring concepts, expressions, and patterns in the data were coded. The coding was conducted entirely inductively and was not guided by any theoretical framework. In the third phase, codes with similar or related meanings were grouped together to form preliminary themes, representing the shared experiences evident in participants' accounts. In the fourth phase, the emerging themes were reviewed for consistency with both the data set and the overall aim of the research. When necessary, themes were renamed or merged. In the fifth phase, each theme was clearly defined and delineated. At this stage, the boundaries of meaning, the phenomena represented by each theme, and their subcategories were elaborated. In the final phase, the themes were interpreted, and the meanings derived from the data were discussed in relation to the theoretical foundation of the study—the concept of parentocracy. Thus, rather than predetermining the themes, the theoretical framework served as an interpretive lens to explain the patterns emerging from the data. At the end of the analysis process, a structure consisting of three main themes, six categories, and ten codes was obtained (Table 2). The findings were presented in accordance with this thematic structure and supported with participant quotations.

Table 2
Themes and Subthemes

Theme	Category	Code	Illustrative Quotations
Parental Involvement	Inadequacy of formal education	Complementary to formal education	*"My child always needed help from us (mother/father) when doing homework. We did almost every question together." (P16)*
			"She couldn't read the three-digit price of a chocolate in the store. I was very surprised." (P34)
		Complementary to formal education	*"Actually, my child is academically strong. There are no exams in primary school, but there are in middle school. We wanted her to practice solving exam questions, thinking it would be beneficial." (P32)*
	Being a Decision-Maker	Feeling empowered	*"Ultimately, I am supporting my child's learning. I don't have to worry about whether there are deficiencies. I feel in control of the learning process." (P44)*

		Feeling helpless	*"I always have to keep track—did the private tutoring help or not?" (P27)*
Educational Consumerism	Cost	Investment for the future	*"It is an economic expense for us, but not a burden. We see it as an investment for the future." (P38)*
	Sustainability	Temporary need	*"If one-on-one study sessions were available at school after classes, we wouldn't need private tutoring." (P6)* *"If we had the chance to choose a more qualified classroom teacher, maybe we wouldn't need it." (P12)* *"My son's class is very crowded. Sometimes he can't even ask what's on his mind… If class sizes were smaller, he wouldn't need private tutoring." (P29)* *"If there weren't exams in middle school, maybe we wouldn't have started private tutoring this early." (P6)*
		Permanent need	*"Since it's unlikely he'll succeed in every subject throughout his education, there will always be at least one subject he won't understand in class and will need private tutoring." (P5)*
Effects on Formal Education	Positive effects	Academic achievement	*"His grades improved." (P13)*
		Self-confidence	*"He is more confident in mathematics." (P9)*
	Negative effects	School education being relegated to a secondary position	*"Sometimes he does not pay close attention in school lessons, thinking that he will learn the material during private tutoring anyway." (P34)*

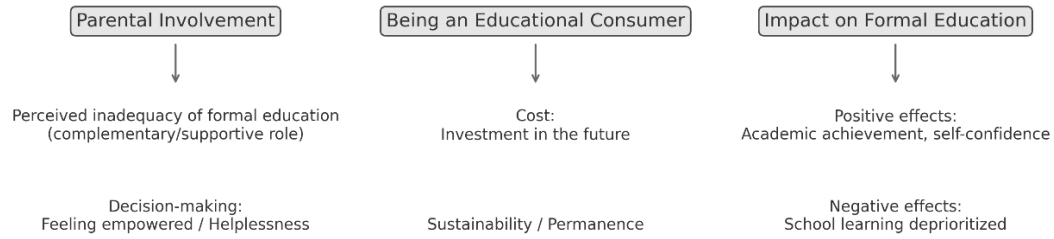
Ethical approval for this study was obtained from the university's ethics committee, and the purpose of the research was explained to the participants. All interviews were conducted in accordance with the principles of voluntariness, anonymity, and confidentiality. To ensure the credibility of the study, an extensive literature review was conducted after drafting the interview questions, and expert opinions were obtained to establish content validity. To enhance the reliability and trustworthiness of the data analysis process, the interview transcripts were coded independently by two researchers. After coding, the percentage agreement between coders was calculated as 86%. However, because percentage agreement does not account for chance agreement between coders, Cohen's Kappa coefficient (κ), a more valid measure, was also calculated. The resulting $\kappa = 0.73$ indicates a "substantial agreement" according to the classification of Landis and Koch (1977). In addition, member checking was conducted by presenting the themes to two parents to confirm their accuracy and gather feedback. Any discrepancies between coders were discussed through consensual negotiation, and final themes were established through agreement. To ensure transferability, participant characteristics were reported in detail and contextual information was clearly provided. For dependability, the research process was documented step by step, and all decisions regarding data collection and analysis were recorded. Finally, to ensure confirmability, the researcher kept reflexive notes throughout the analysis process, ensuring that interpretations were grounded in the data.

Findings

In this section, the findings obtained from the data analysis are presented under three main themes that explain parents' experiences within the private tutoring process (Figure 1).

Figure 1

Three Main Themes Describing Parents' Experiences During the Private Tutoring Process and the Relationships Between These Themes

According to Figure 1, the theme "Parental Involvement" represents the parental engagement and decision-making responsibility that emerge from parents' perceptions of the inadequacy of formal education. The theme "Being an Educational Consumer" reflects how parents evaluate the private tutoring process within the framework of individual investment and sustainability. The theme "Impact on Formal Education" encompasses both the positive outcomes of private tutoring—such as increased academic achievement and enhanced self-confidence—and its negative implications, including the tendency for school-based learning to become secondary.

Theme 1: Parental Involvement

Parents believe that formal education alone is not sufficient. At this point, they position private tutoring as both a complement and a support to formal education. In the process of arranging private tutoring for their children, parents act as active decision-makers and describe this role in terms of both empowerment and helplessness.

Inadequacy of Formal Education

Parents determine that formal education is inadequate based on their observations while helping their children with homework and engaging in daily activities. When children require adult assistance and supervision to complete their homework, parents perceive that their children have not fully or effectively learned the subject matter in class. To address this gap, parents resort to private tutoring. They expressed their views as follows:

"My child could only do her homework if I helped her. She could not do it on her own. While working on her homework, I noticed that she did not understand many topics." (P13)

Parents also believe that their children should be able to apply what they learn at school to daily life. When children fail to demonstrate a skill or knowledge that is expected to be acquired at school, parents interpret this as a sign of a learning gap. To compensate for this, they turn to private tutoring. As one parent explained:

"*While watching a movie with my son, he asked me what month comes after September. I was very surprised because he is in the fourth grade, and I believe that by the fourth grade, these things should have been learned."* (P13)

Furthermore, parents noted that their children must compete with others in national examinations to gain admission to prestigious high schools or universities. In this competitive environment, they believe their children need more than what is provided by the regular curriculum. Parents who view private tutoring as essential for supporting formal education shared their perspectives as follows:

"For my child to succeed in this exam (referring to the national transition exam), he needs a lot of practice solving questions. If he starts this practice in primary school, he will be successful." (P14)

Being a Decision-Maker

Parents generally prefer to arrange private tutoring for their children at home, as they consider it a safe, comfortable, and easily monitored environment (see Table 1). Their reasons for preferring home-based private tutoring are typically as follows:

"I think it is very comfortable for my child because it is an environment she knows well. It is also comfortable for me, because I feel at ease and can monitor what they are doing." (P2)

Parents are not only the decision-makers regarding where private tutoring will take place, but also about its duration. They expressed their views as follows:

"The private tutor said we could continue, but when we saw that our child was able to do her homework on her own, we thought it was no longer necessary and ended the tutoring." (P32)

Parents also decide when the private tutoring sessions will be held. Most parents in this study arranged for tutoring to take place after school on weekdays (see Table 1). They explained:

"I want weekends to be a time for both my son and our family to rest. That's why weekdays are ideal for us." (P25)

It is evident that parents are the primary decision-makers in many aspects of the private tutoring process, from determining whether their child needs tutoring to the location and duration of the sessions. This decision-making role makes parents feel both empowered and helpless. Some parents feel empowered by being actively involved and believe that their involvement benefits their children and gives them control over the educational process. They stated:

"I couldn't remain indifferent when I saw my child struggling. When he needs help, I must provide it." (P38)

"*It's nice to know what he has learned, how much he has learned, and what topic he is studying now. The private tutor gives feedback after each lesson."* (P10)

"At the end of each session, I check which pages they worked on, how many questions they solved, whether they practiced writing, and if all the pages were completed. Since I follow up, I feel at ease and have no doubts." (P35)

On the other hand, some parents stated that being a decision-maker brings certain responsibilities and causes them to feel helpless at times. They described:

"It is difficult for me to be the decision-maker. I worry whether one hour a week is too little or too much, or whether it should be two hours, or even if the tutor is sufficient. Dealing with so many questions is exhausting." (P13)

"I don't know if this is how it should be. I already send him to school to learn. He has a classroom teacher. Couldn't the teacher identify what he hasn't learned, follow up, and address his needs? Also, keeping track from home is truly tiring." (P40)

Theme 2: Educational Consumerism

Parents participating in this study pay between $24.40 and $48.80 for 90-minute private tutoring sessions (see Table 1). While parents acknowledge that these expenses place an additional burden on their household budgets, they regard private tutoring as a necessary investment in their children's future. The majority of parents reported arranging private tutoring for their children for six to eight months, with some extending it to a full year (see Table 1). Regarding the continuity of private tutoring, parents were divided into two groups: one group saw private tutoring as a temporary need, while the other viewed it as a permanent necessity.

A Necessary Investment for the Future

Parents recognize the financial burden associated with private tutoring, but they do not complain, as they see it as an investment in their children's future success. They expressed their views as follows:

"It affects our budget, but I am not regretful. I believe my child's future success will bring much more back to us." (P45)

"The payments we are making now may be difficult for us, but when our children have good careers in the future, we won't even remember these days." (P16)

Sustainability

Parents indicated that if certain changes were made within the education system, their children would no longer need private tutoring. These changes include the implementation of one-on-one study sessions after school, providing parents with flexibility to change classroom teachers, and reducing class sizes. Parents expressed their views as follows:

"If there were one-on-one study sessions after school on certain days, my child could learn the topics he doesn't understand in these sessions instead of in private tutoring." (P21)

"My daughter raises her hand to ask a question, but the teacher does not see or notice her. If the class size were 10–12 students, she would be noticed immediately. Now, she asks the questions she couldn't ask in class to her private tutor." (P17)

According to Turkish regulations, in primary education, classroom teachers can only be changed in exceptional circumstances (such as health issues, transfer, or student relocation). Parents criticized this, stating that if they were able to change classroom teachers when needed, there would be no need for private tutoring. They explained:

"When my son didn't understand a topic from his classroom teacher, he understood it when the private tutor explained it. So, if someone can explain it well, he is able to learn. If we could change teachers, there would be no need for private tutoring." (P31)

On the other hand, some parents stated that, regardless of changes in the education system, their children would still require private tutoring at various points throughout their educational journey. They expressed their views as follows:

"I think private tutoring is a need in every field and at all times. I believe my child will continue to take private lessons in subjects where he has gaps, up until university." (P4)

"Throughout the entire school life, there will inevitably be a topic or question that my child cannot ask in class or forgets to ask. This is how it is. There always needs to be someone who can explain things one-on-one." (P18)

Theme 3: The Impact of Private Tutoring on Formal Education

Parents reported both positive and negative effects of private tutoring on their children's formal education processes.

Positive Effects of Private Tutoring

Parents noted that private tutoring contributed to their children's academic achievement and the development of self-confidence, thereby having a positive impact on their school experience. They stated:

"She consistently perceived herself as academically behind her classmates; however, private tutoring alleviated this negative self-perception." (P18)

"She started to believe in her own success. After that, she actually became academically stronger in the classroom compared to other students…" (P16)

Negative Effects of Private Tutoring

Parents also observed that, after starting private tutoring, their children began to deprioritize school lessons and their classroom teachers. They believed that this negatively affected their children's engagement with school-based education. Parents explained:

"When I asked why he took fewer notes in his school notebook, he told me that they were covering the same topics in private tutoring, so he did not want to write them again." (P33)

"I think he pays less attention in school lessons, believing that he will learn the material during private tutoring anyway." (P48)

"He likes his private tutor more than his classroom teacher at school." (P50)

Discussion & Conclusion

This study examined the decision-making processes of parents at the primary school level regarding private tutoring for their children within the framework of parentocracy. The main themes explored were parental involvement, educational consumerism, and the impact of private tutoring on formal education.

The findings indicate that parents turn to private tutoring to avoid stress related to their children's homework, to ensure academic success in examinations, and to enhance school performance. This aligns with similar findings in the literature (Bae & Choi, 2023; Luplow & Schneider, 2014; Mahmud, 2021; Oller & Glasman, 2013;). However, in contrast to some previous research, this study did not find evidence that parents are motivated by the desire to achieve upward social mobility for their children through private tutoring (Kumar et al., 2024). The majority of participants were educated, employed, middle- and upper-income parents whose children attend public schools. This group demonstrates a proactive and interventionist approach, quickly taking the initiative to seek private tutoring when faced with educational challenges concerning their children. This finding corresponds to the "proactive interventionist parent" profile described by DeWiele and Edgerton (2016). Parents who perceive public education as inadequate seek to compensate for these shortcomings through private tutoring, thereby shifting increasing responsibility for education onto individual actors (Doherty & Dooley, 2018; Kim & Lee, 2010; Pallegedara & Mottaleb, 2018). As decision-makers in the private tutoring process, parents actively shape their children's educational trajectories. Their control over aspects ranging from the content of tutoring to the selection of tutors and the scheduling of sessions provides them with a sense of agency in their children's education. This reflects the dimension of parentocracy centered on parental influence, where material resources are used to direct educational outcomes (Brown, 1990). Most participants cited crowded classrooms as one of the main reasons for seeking private tutoring—a finding that is consistent with previous studies such as Türkan (2018). In addition, parents expressed a desire for greater agency in matters such as the provision of one-on-one study sessions in public schools and the ability to select classroom teachers. This highlights parents' aspirations not only to be supportive but also directive actors in the education system. According to the findings, many parents view private tutoring not as a temporary support but as an ongoing necessity throughout their children's educational journey. This suggests that parents have come to perceive private tutoring as a long-term investment, and are increasingly willing to become "clients" of such services (Mikkelsen & Gravesen, 2021). The findings indicate that private tutoring is not only perceived as a means of supporting formal education but also as a pathway to accessing quality learning opportunities (Nath, 2012). In this context, it becomes apparent that, under the influence of liberal policies, education is increasingly shifting from being a public right to a matter of individual parental responsibility (Apple, 2004). Today, for many parents, private tutoring has become as necessary and routine as attending school itself (Bae & Choi, 2023; Majumdar, 2014). On the other hand, overreliance on private tutoring can negatively impact students' engagement with formal education. Mahmud (2019) notes that turning to supplementary education can alter students' attitudes toward school, potentially resulting in distractions, reduced motivation, and diminished interest in school activities. This research demonstrates that private tutoring has become widespread even at the primary school level in Turkey and has become an integral part of the education system.

The competitive nature of the system is shown to induce anxiety about the future in children at an early age. However, considering the high costs associated with private tutoring, limited access to these opportunities for all students poses a significant risk of deepening educational inequalities. In this regard, it is necessary to implement reforms that shift away from a competitive model and embrace an inclusive system that nurtures the interests and talents of every student. Structural measures should be taken to reduce class sizes, enhance teacher quality, and address students' individual learning needs within the school setting, thereby decreasing demand for private tutoring. Neoliberal economic structures have generated market-oriented educational practices that increasingly fuel the demand for private tutoring. For this reason, diversifying in-school support programs and expanding free one-to-one or small-group learning opportunities may reduce the pressure on families to seek private tutoring services. The academic support function commonly attributed to private tutoring can, in fact, be met through school-based mechanisms as well. Establishing learning support centers within schools may help reduce opportunity gaps among students and reinforce the public mission of education. Findings from this study reveal that some parents decide to pursue private tutoring due to intense exam anxiety and competitive pressures. Providing families with training through school counselling services—such as developing realistic academic expectations, assessing children's learning needs, and identifying alternative support mechanisms—may promote a collaborative and solidarity-based understanding of education rather than a neoliberal individualistic one. Excessive academic workload can restrict children's free time and right to play, ultimately weakening their learning motivation. The expansion of alternative pedagogies such as project-based learning, peer-learning, and gamification within schools may support children in becoming active agents in their learning processes. This approach, consistent with the principles of critical pedagogy, views learning as a liberatory and holistic process. These measures may strengthen parents' trust in the education system and reinforce the belief that access to quality education is a public service. In doing so, parents may transition from perceiving themselves as responsible for providing educational services to primarily monitoring and supporting their children's engagement with the education system. Conducted within the Turkish context, this study is unique in the national literature in its examination of parents' decision-making processes regarding private tutoring and its interpretation of these processes through the lens of parentocracy. It is expected that the findings, which offer nationally specific insights, will contribute to the interpretation of international research on similar topics. This study draws upon a distinctive sample of parents with children in primary school who have experience with private tutoring. The findings demonstrate that the concept of parentocracy provides a strong explanatory framework for understanding the parental factors driving demand for private tutoring. The results indicate that the expanding private tutoring market and parent-centered educational expectations at a global scale prompt renewed discussions surrounding educational equity and public responsibility. The sample of this study primarily consisted of parents from middle and upper-middle socioeconomic backgrounds who have provided or continue to provide private tutoring for their children—a natural limitation shaped by the focus of the research. Future studies involving families from diverse socioeconomic groups may better illuminate the broader social and ideological dimensions of private tutoring. Additionally, the effects of private tutoring on formal schooling and perceptions of trust in the school system were addressed only briefly in this research. Future research could examine these variables as independent focal points, enabling a more comprehensive understanding of private tutoring not merely as an individual choice but also as an embedded component of inequality-producing mechanisms within education systems.

Author Contribution Rates

The author is solely responsible for the entire content of this study.

Ethical Declaration

All rules included in the "Directive for Scientific Research and Publication Ethics in Higher Education Institutions" have been adhered to, and none of the "Actions Contrary to Scientific Research and Publication Ethics" included in the second section of the Directive have been implemented.

Conflict Statement

The author declares no competing interests.

Türkçe Sürümü

Giriş

Eğitimin yalnızca bilgi aktarımı değil, aynı zamanda güç ilişkilerinin, eşitsizliklerin ve ideolojik süreçlerin yeniden üretildiği bir alan olduğunu vurgulayan eleştirel pedagoji piyasa merkezli eğitim politikalarının, belirgin olarak neoliberal dönemle birlikte, öğrenciler arasındaki yapısal eşitsizlikleri derinleştirdiğini ve eğitimin tüketim nesnesine dönüştüğünü ileri sürer (Freire, 2000; Giroux, 2010). Eleştirel pedagojiye göre liberalizm ile birlikte başlayan ve neoliberalizm ile devam eden serbest piyasa, özel teşebbüs, kâr, tüketici tercihi gibi kavramlar eğitim terminolojisine girerek (Apple, 2001) eğitim eleştirel vatandaşlık ve topluluk katılımını teşvik etmek için bir araçtan ekonomik üretkenlik için bir araca dönüşür (Giroux, 2004). Eğitimin bu eksende metalaşması, odak noktasının ölçülebilir sonuçlara ulaşmaya ve öğrencileri işgücüne hazırlamaya doğru kaymasına neden olur (Rodríguez, 2013). Eğitim sistemleri bireysel performansa odaklanarak rekabeti teşvik eder hale geldiğinde (Murgatroyd & Sahlberg, 2016) bu rekabet ortamı nitelikli eğitime erişim için yeterli finansal kaynakları olmayanlar için ciddi bir eşitsizliği doğurur (Salinas-Atausinchi & Huaman-Lucana, 2021). Çünkü eğitimin metalaştırılması, kolektif refah yerine kâr ve bireysel kazanca öncelik vererek eğitimin kamusal doğasını aşındırır (Kang vd., 2021; Skourdoumbis & Gale, 2013). Piyasa mantığı ile hizalanarak toplumun faydasından ziyade sadece bireyin faydasına odaklanan eğitim (Brown, 2015) kamusal bir hak ve sorumluluk olmaktan çıkarak nitelikli eğitime erişimin sorumlusu olarak ebeveynler gösterilmeye başlanır (Apple, 2004). Eğitimin serbest piyasa mantığı ile uyumlu hale gelmesine en önemli eleştirilerden birini Brown (1990) yaparak parentokrasi kavramı ortaya atılmıştır. Parentokrasi ebeveyn gücü, ebeveynin hak sahibi olması olarak tanımlanabilir (Barrett DeWiele & Edgerton, 2016). Çocuklarının nitelikli eğitim almasından birinci derecede sorumlu hale gelen ebeveynler kendilerine yüklenen bu yeni rol ve sorumluluklarla çocuklarının eğitimine daha fazla dahil olmaya teşvik etmiştir (Brown, 1990). Ebeveynler de sosyo ekonomik güçleri oranında satın alabilecekleri yeni arayışlara yönelmiştir. Bu arayışlardan en kolay ve ulaşılabilir olanı özel derstir. Özel ders, okula devam eden çocukların başarılı bir şekilde ilerleme şanslarını artırmak için ücret karşılığında özel olarak tasarlanmış ek öğretim desteğidir (Dang ve Rogers, 2008; Nath, 2006). Bray (1999) özel ders ile okuldaki ders arasındaki ilişkiden yola çıkarak özel derse gölge benzetmesi yapmıştır (Bray, 1999). Özel ders okul saatindeki derslere destek olur ve öğrencilerin okul saatlerinde aldıkları derslerin içeriklerini takip eder. Bu iki temel özellik özel dersi okul saatleri içindeki dersin gölgesi yapar (Zhang & Bray, 2020; Entrich ve Lauterbach, 2021). Okuldaki eğitimi bir gölge gibi takip eden özel ders bugün bir gölgeden daha görünür hale gelmiştir. Özellikle eğitim sistemleri rekabet odaklı olan Asya ülkeleri başta olmak üzere (Bae & Choi, 2023; Entrich & Lauterbach, 2021; Pallegedara & Mottaleb, 2018) hemen hemen tüm ülkelerde yaygın sosyal ve eğitimsel bir olgudur. Özel derse artan bağımlılığın bir nedeni rekabetçi eğitim sistemleri olmakla birlikte bir diğer nedeni de öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını karşılayamayan yetersiz örgün eğitim sistemleridir (Hultberg vd., 2021; Park vd., 2017; Tan, 2020). Bugün geldiğimiz noktada pek çok ebeveyn çocuklarının nitelikli bir eğitim alması için artık tek başına okulun yeterli olmayacağını düşünmektedir (Chan & Bray, 2014). Ebeveynler özel ders maliyetlerinin yüksek olduğunun farkında olmasına rağmen (Hultberg vd., 2021) genellikle aile içi harcamalarından önemli düzeyde fedakârlık yaparak (Kamran vd., 2023) özel ders için harcama yapmaktadırlar. Çünkü özel dersin çocuklarının akademik performansını iyileştireceğine inanmaktadırlar (Luplow & Schneider, 2014; Mikelsen & Gravesen, 2021; Oller & Glasman, 2013; Türkan 2019). Yapılan araştırmalar ebeveynlerin bu inançlarını doğrular niteliktedir. Velilerin özel ders harcamaları arttıkça öğrencilerin okuldaki sözel ve matematik başarılarının arttığı görülmektedir (Park vd., 2010). Özel ders maliyetleri nedeniyle ebeveynlerin sosyo ekonomik düzeyi özel ders talebini önemli ölçüde şekillendirmektedir (Entrich vd., 2021). Sıklıkla yüksek gelir düzeyine sahip ebeveynlerin özel ders talebinde bulunduğu (Abu-Shawish, 2023; Atalmış vd., 2016;) ve özel ders talep eden ebeveynlerin eğitim düzeyinin yüksek olduğu (Kobakhidze & Šťastný, 2023; Özdere, 2021) görülmektedir. Bu nedenle özel dersten tüm çocuklar faydalanamamaktadır. Bu da eğitimde fırsat eşitsizliğine neden olmaktadır (Bingölbalı & Yavuz, 2021; Kim & Lee, 2010; Mahmud, 2021; Majumdar, 2014). Diğer yandan özel ders

katılımı, öğrenme çıktılarını iyileştirebileceği gibi, öğrenciler için akademik baskının, artan akademik stresin ve kaygının da oluşması anlamına gelmektedir (Yin vd., 2024). Bunun yanı sıra özel dersin öğrencilerin örgün eğitim sistemine aktif katılımını etkilediği (Guill vd., 2019) ve okulların öğrencilerin akademik performansları konusunda daha az sorumluluk almaya başlaması (Baker vd., 2021) gibi sorunlara neden olduğu düşünülmektedir. Günümüzde eğitim aracılarına dönüşen ebeveynler çocuklarının nitelikli eğitime erişiminden kendilerini sorumlu tutmakta ve kendi sosyoekonomik kaynakları ölçüsünde özel ders hizmetlerinin seçiminden değerlendirmesine aktif rol almaktadırlar (Xi'an, 2018).

Günümüzde eğitim politikaları, farklı ideolojik yaklaşımların etkisiyle biçimlenmektedir. Liberalizm, eğitimi bireycilik, tercih özgürlüğü ve rekabet ilkeleri çerçevesinde ele alırken; neoliberalizm bu yaklaşımı daha da keskinleştirerek eğitimi piyasa temelli bir hizmet alanına dönüştürmüştür (Apple, 2004; Olssen & Peters, 2005). Buna karşılık sosyal demokrat ideoloji, eğitimde eşitlik, kamusal sorumluluk ve toplumsal adalet ilkelerini merkeze alarak piyasa etkilerini sınırlamayı savunur (Dale, 2000; Green, 1990). Muhafazakâr düşünce ise eğitimi aile otoritesi, değer aktarımı ve toplumsal düzenin sürdürülmesi için temel bir araç olarak görür (Hirsch, 1996). Eleştirel pedagoji geleneği, bu ideolojik çerçeveleri sorgulayarak eğitimin toplumsal eşitsizlikleri yeniden üretme potansiyeline dikkat çeker (Freire, 2000; Giroux, 2011). Bu bağlamda eğitim alanı, bir yandan piyasa merkezli bireyci yaklaşımlar ile, diğer yandan kamusal ve değer temelli yaklaşımlar arasında sürekli bir gerilim alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Parentokrasi, bu gerilimin liberal–neoliberal ekseninde belirginleşen bir yansıması olarak, eğitimi kamusal bir hak olmaktan çıkarıp ebeveynlerin ekonomik sermayesiyle şekillenen bir ayrıcalık alanına dönüştürmektedir. Bu ideolojik çerçeveler dikkate alındığında, eğitim sistemi içinde özel ders olgusu yalnızca liberal bireycilik çerçevesinde bir tercih davranışı olarak değil, farklı ideolojik yaklaşımların eğitim alanını nasıl biçimlendirdiğine ilişkin çok katmanlı bir göstergedir. Eleştirel pedagoji açısından ise özel ders talebinin incelenmesi, hem eğitim sistemi–özne ilişkisini hem de eşitsizlik üretimini görünür kılar. Bu doğrultuda, bu çalışma özel ders sürecinde aktif rol oynayan ebeveynlerin özel ders aldırma kararına odaklanmaktadır. İlkokul ebeveynlerinin özel ders alma kararlarını parentokrasi kavramı çerçevesinde yorumlamayı amaçlayan bu çalışma, ilkokul ebeveynlerinin özel ders alma kararları nasıldır? temel problemi etrafında aşağıdaki alt problemlere yanıtlar aramıştır:

1.Ebeveynlerin özel ders ile örgün eğitim arasındaki ilişkiye bakış açıları nasıldır?

2.Ebeveynlerin çocuklarının eğitiminde özel ders süreçlerinde karar alıcı olmaya yükledikleri anlamlar nelerdir?

3. Ebeveynlerin özel dersin örgün eğitime etkileri ile ilgili çocuklarına dair gözlemleri nasıldır?

4. Ebeveynlerin özel dersin sürekliliğine dair görüşleri nasıldır?

5. Ebeveynlerin özel dersin maliyeti ve eğitimde eşitsizlikle özel ders arasındaki ilişkiye bakış açısı nasıldır?

Türkiye'deki ilkokul ebeveynlerinin özel ders sürecindeki deneyimleri ve bakış açıları, parentokrasi'nin ebeveyn müdahalesi, eğitim tüketiciliği ve özel dersin örgün eğitime etkisi gibi kavramlar çerçevesinde incelenmiştir. Bu çalışmanın bulguları özellikle ebeveynlerin özel ders taleplerinin altında yatan nedenlerin anlaşılması ve eğitimde fırsat eşitsizliği gibi önemli sorunlara neden olabilecek ebeveynlerin eğitimdeki etkisinin anlaşılması için önemlidir. Bu araştırma hem özel ders olgusuna hem de eğitimde ebeveyn etkisine parentokrasi çerçevesinde bir mercek tutarak bu iki olgunun bir arada ele alınarak tartışılmasına olanak sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, genellikle ortaokul ve lise kademesinde çalışılan özel ders olgusu, farklı ülkelerde sınırlı sayıda da olsa, ilkokul kademesi ile ilgili yapılan araştırma bulguları ile birlikte (Luplow ve Schneider, 2014; Kumar, Panadita ve Singh, 2024), bu araştırma bulguları ilkokul kademesinde özel ders olgusu ile ilgili önemli çıkarımlar sunacaktır. Bu araştırma, hem ulusal hem de uluslararası alan yazında ilkokul kademesinde ebeveynlerin özel ders kararlarının parentokrasi çerçevesinde nitel yöntemle yorumlanması açısından alana özgün katkılar sunması amaçlanmaktadır. Son olarak Türkiye'de özel ders adı altında okul dışında sunulan ve çocukların hem akademik hem de sosyal, duygusal, fiziksel olarak gelişmelerini hedefleyen sanat ve spor alanlarıyla ilgili içerikler sunulmaktadır. Ancak bu araştırmada özel ders olarak okul dışında düzenlenen akademik içerikli özel ders kastedilmektedir.

Literatür

Parentokrasi Kavramı

Parentokrasi, eğitim sosyoloğu Phillip Brown tarafından çocukların eğitim fırsatları üzerindeki artan ebeveyn etkisini tanımlamak amacıyla ortaya atılan bir kavramdır (Brown, 1990). Brown, bu kavramı Birleşik Krallık eğitim sisteminde yaşanan üç temel dönem üzerinden açıklar. İlk dalga, özellikle işçi sınıfı için kitlesel okullaşmanın yükseldiği süreçtir. Ardından gelen ikinci dalgada bireysel liyakat ön plana çıkar; ancak bu dönem kısa sürer. Üçüncü dalga ise "parentokrasi" olarak adlandırılır ve burada çocukların eğitimdeki başarısı, ebeveynlerin sosyoekonomik kaynaklarına ve tercihine bağlı hale gelir. Bu geçiş, eğitim söylemini eşitlikten "ebeveyn seçimi" ve piyasa temelli dinamiklere kaydırmıştır (Byrne & Tona, 2019). Böylece eğitim sistemi, seçim, özgürlük, rekabet ve standartlar gibi piyasa odaklı kavramlarla şekillenmiştir (Brown, 2000). Parentokrasi yalnızca Birleşik Krallık'ta değil; ABD, Hong Kong gibi farklı ülkelerde de incelenmiştir (Brown, 1990; Yung & Zeng, 2021). Parentokrasi kavramı, alan yazında ebeveyn müdahalesi, eğitim tüketiciliği, ebeveyn seçimi, ebeveynlerin sosyoekonomik sermayesi ve eğitimde fırsat eşitliği kavramları ile ilişkilendirilerek açıklanmaktadır. Parentokrasi'nin merkezinde, ebeveynlerin çocuklarının eğitim yollarını seçme özgürlüğüne sahip olmaları gerektiği fikri yer alır (Melo vd., 2016). Bu durum ebeveynleri birer "tüketici", eğitim kurumlarını ise "hizmet sağlayıcı" konumuna getirir (Cambridge, 2005). Böylece ebeveynler okul seçiminden öğretmenlerle etkileşime kadar birçok alanda eğitim tüketicisi olarak seçimler yapar hale gelir. Tüketim yapmak için gerekli kaynağa sahip ebeveynlerin eğitim politikaları üzerindeki etkisi artar ve çocuklarına daha nitelikli eğitim imkânları sunabilirler (Kobakhidze & Stastny, 2023). Ebeveynlerin sosyoekonomik kaynakları, özellikle özel ders ve seçkin okullar gibi eğitim fırsatlarına erişimde belirleyici rol oynar. Bu da farklı sosyal sınıflardan gelen öğrenciler arasında nitelikli eğitime erişimde ciddi eşitsizlikler yaratır (Kok & Ang, 2013). Eğitimin bir kamu hizmeti olduğu yönündeki geleneksel anlayış, yerini bireysel tercihlere dayalı, piyasa odaklı bir eğitim anlayışına bırakmaktadır (Byrne & Tona, 2019). Liberal ve neoliberal yaklaşımlar, eğitimi bireysel yatırım ve tercih alanı olarak tanımlarken (Apple, 2004; Olssen & Peters, 2005), sosyal demokrat ve muhafazakâr perspektifler eğitimi sırasıyla kamusal sorumluluk ve değer aktarımı bağlamında ele almıştır (Dale, 2000; Green, 1990). Eleştirel pedagoji geleneği ise bu ideolojik konumların eğitimde eşitsizlik üretme biçimlerini sorgulamakta, öğrencilerin ve ebeveynlerin sistem içindeki rollerini dönüştürme potansiyeline dikkat çekmektedir (Freire, 2000; Giroux, 2011). Parentokrasi kavramı, bu tartışmaların kesişim noktasında yer alır. Ebeveynlerin ekonomik ve kültürel sermayelerini kullanarak çocuklarının eğitim süreçlerine müdahil olması, liberal bireycilik ile neoliberal piyasa anlayışının bir uzantısı olarak değerlendirilmektedir (Brown, 1990; Barrett DeWiele & Edgerton, 2016). Bu durum, eleştirel pedagoji açısından eğitimin demokratikleşmesi, eşitlik ve katılım ilkeleriyle çelişen bir yönelim olarak görülmektedir.

Parentokrasi ve Özel Ders İlişkisi

Parentokrasi ve özel ders arasındaki ilişki, ebeveynlerin sosyoekonomik durumlarının ve eğitime yönelik tutumlarının özel ders gibi ek eğitim kaynakları aracılığıyla çocuklarının akademik fırsatlarını ne ölçüde etkilediğini yansıtan çok yönlü bir olgudur. Liu (2019), ebeveynlerin finansal gücü ile özel derse yönelimi arasında güçlü bir ilişki olduğunu ve bunun öğrencilerin akademik sonuçları üzerinde belirleyici olduğunu vurgular. Benzer şekilde, Zhang ve Xie (2015), özel derse yapılan yatırımın ebeveyn çabasının güçlü bir göstergesi olduğunu ve öğrencilerin sosyoekonomik geçmişi ile akademik başarısı arasında doğrudan bir bağ bulunduğunu ifade eder. Bazı koşullarda özel dersin mevcut eşitsizlikleri artırabileceği, bu durumun da parentokratik yapıyı pekiştirdiği görülmektedir. Diğer yandan, Yung ve Zeng (2021) özel dersin öğrenme fırsatlarını artırdığını, ancak akademik başarının büyük ölçüde çocukların standart test bağlamlarındaki doğal yeteneklerine ve çabalarına bağlı olduğunu buldular (Yung & Zeng, 2021). Bu bulgu özel dersin akademik performansı artırabildiğini, ancak öğrencilerin bireysel yetenek ve çabalarının önemli belirleyiciler olduğunu göstermektedir. Bu durum bireysel yetenek ve çabanın hâlâ eğitim sisteminde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Dang ve Rogers (2008) ise, özel dersin uygun şekilde yönetilmediği durumlarda sosyal ve eğitimsel tabakalaşmayı artırabileceğini belirtmiştir. Bu da özel dersin sadece başarıya katkı sağlamadığını, aynı zamanda sosyal eşitsizliği derinleştirebileceğini göstermektedir. Bu noktada özel dersin nasıl erişildiğine ve kullanıldığına bağlı olarak mevcut eşitsizlikleri artırabileceği veya

hafifletebileceği incelikli bir etkileşim bulunmaktadır. Azan ve Arnott (2024) ise ailelerin özel dersle ilgili kararlarının yalnızca pedagojik değil, aynı zamanda rekabetçi sosyal koşullarla da ilişkili olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda özel ders, ebeveynlerin çocuklarının başarısı için stratejik bir yatırım alanına dönüşmekte ve parentokrasi'nin yapısal doğasını güçlendirmektedir. Bu çerçevede ebeveynlerin özel ders kararını mercek altına almak, özel ders aracılığıyla parentokrasiyi güçlendiren ya da zayıflatan unsurların daha net görülmesine olanak tanıyacaktır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden ve birkaç kişinin bir olgu veya kavramla ilgili yaşanmış deneyimlerinin ortak anlamı (Creswell, 2016) olarak tanımlanabileceğimiz olgubilim deseni kullanılmıştır. Bu desende insanların deneyimledikleri bir olguyu nasıl betimledikleri üzerine yoğunlaşılır (Patton, 2014). Bu araştırmada da özel ders olgusuna ilişkin anlayış zenginliğinin oluşmasına katkıda bulunmak ya da söz konusu olguya ilişkin deneyimlerin derinlikli biçimde ortaya çıkarılması ya da yeniden revize edilmesine katkı sunmak hedeflenmektedir. Bu araştırmada herhangi bir denence ya da varsayımdan hareket edilmeyerek eğitim süreci içerisinde özel derse ilişkin, konunun paydaşları olan velilerin uygulamadaki gerçek yaşantıları tüm yönleriyle ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Prosedür ve Katılımcılar

Çalışma verileri, araştırmanın desenine uygun olarak özel ders olgusunu deneyimleyen ebeveynlerden toplandı. O nedenle, veri toplanacak çalışma grubu belirlenirken ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Buna göre katılımcılar devlet ilkokulunda öğrenim gören ve özel ders alan çocukları olan ebeveynler arasından belirlendi. Veriler çocukları bir devlet ilkokuluna devam eden ebeveynlerle—çoğunlukla (%24,48) annelerle —yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler aracılığıyla toplandı. Görüşmelere katılan ebeveynler ya görüşme sırasında çocuklarına özel ders aldırıyorlardı ya da geçmişte çocuklarına özel ders aldırma deneyimleri vardı. Katılımcıların, heterojenliği yansıtması için maksimum çeşitlilik ilkesi gözetilerek belirlenmesine dikkat edilerek (Patton, 2014) farklı yaş, eğitim düzeyi, çocuğun sınıf düzeyi, gelir düzeyi vb. özelliklerinin çeşitlilik göstermesine özen gösterilmiştir. Araştırmanın katılımcıları aşağıda tablo 1'de ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 1
Katılımcıların Bilgileri

Katılımcıların Özellikleri		N (%)
Yaş	32-40	12 (6.12)
	41-50	33 (16.83)
	51-58	9 (4.59)
Cinsiyet	Kadın	48 (24.48)
	Erkek	3 (1.53)
Eğitim Düzeyi	Lise	2 (1.02)
	Lisans	38 (19.38)
	Yüksek Lisans	11 (5.61)
Özel Ders Alınan Ders	Matematik	33 (16.83)
	Türkçe	8 (4.08)
	İngilizce	6 (3.06)
	Fen Bilimleri	4 (2.04)
Sınıf Düzeyi	4.sınıf	30 (15.3)
	3.sınıf	13 (6.63)
	2.sınıf	8 (4.08)
Gelir Düzeyi	Düşük (1.220 € nun altında)	1 (0.51)
	Orta (1.220 € ile 3.904 €)	28 (14.28)
	Yüksek (3,904 € den fazla)	22 (11.22)

Mekân (Özel Dersi Nerede Alıyor)?	Kendi evinde	47 (23.97)
	Bir merkezde	4 (2.04)
	Özel ders öğretmeninin evinde	2 (1.02)
Süre (Ne Kadar Süredir Özel Ders Alıyor?)	1 yıl	14 (7.14)
	2 yıl	9 (4.59)
	2-5 ay	7 (3.57)
	6-8 ay	23 (11.73)
Zaman Aralığı (Hangi Zaman Diliminde Özel Ders Alıyor?)	Hafta içi okul sonrası	35 (17.85)
	Hafta sonu	16 (8.16)
Ücret (90 Dakika İçin)	48,80 €	26 (13.26)
	31,7 €- 39,04€	23 (11.73)
	28,14 €- 24,40 €	2 (1.02)

Çalışmaya toplam 51 gönüllü ebeveyn katılmıştır. Katılımcıları anonimleştirmek için ebeveynlere bir kimlik kodu verilmiştir. Veri toplama sürecine başlamadan önce İstanbul Okan Üniversitesi Fen, Sosyal ve Girişimsel Olmayan Sağlık Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 03.04.2024 tarihli ve 176/33 sayılı karar ile etik izin onayı alınmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların demografik bilgileri ve çocuklarına özel ders aldırdıkları mekân, özel ders aldırma süresi, özel dersin alındığı zaman aralığı ve özel derse ödenen ücretle ilgili bilgiler toplanmıştır. Görüşme formu geliştirilirken araştırmacı tarafından literatür taraması yapılarak parentokrasi, özel ders, eğitim tüketiciliği ve neoliberal eğitim politikalarıyla ilgili çalışmalar incelenmiş ve bir soru havuzu oluşturulmuştur. Bu sorular eğitim sosyolojisi ve nitel araştırma alanında uzman iki akademisyenden görüş alınarak sorular sadeleştirilmiş ve kapsam geçerliliği sağlanarak revize edilmiştir. Daha sonra revize edilen görüşme formu araştırma örneklemine uygun iki veliye pilot olarak uygulanmıştır. Anlaşılmayan, görüşme sonrasında konu odağının dağılmasına neden olan sorulardan biri çıkartılmış, diğeri revize edilmiştir. Nihai görüşme formu 6 ana sorudan ve toplam 18 alt sorudan oluşmaktadır. Örnek ana sorular şunlardır:

1. Çocuğunuzun özel ders alması gerektiğine nasıl karar verdiniz?

2. Çocuğunuz için özel ders ayarlama karar sürecindeki rolünüz hakkında ne düşünüyorsunuz?

3. Özel ders için yaptığınız harcamalar aile bütçeniz için ne anlama geliyor? Bu harcamalar beklentilerinizi karşıladı mı?

4. Özel derslerin aileniz için sürdürülebilir olduğunu düşünüyor musunuz?

Görüşmelerin her biri 40-45 dakika sürmüştür. Görüşmelerin 15 tanesi yüz yüze yapılmış, 36 tanesi ise Google Meet üzerinden çevrim içi yapılmıştır. Görüşme öncesinde tüm katılımcılara araştırma amacı ve sorular hakkında bilgi verilerek gönüllü onam formu imzalatılmıştır. Tüm görüşmeler katılımcıların onayı ile kayıt altına alınmıştır.

Veri Analizi

Bu araştırmada elde edilen veriler, Braun ve Clarke'ın (2006) önerdiği altı aşamalı tematik analiz yöntemi doğrultusunda analiz edilmiştir. Analiz süreci veri temelli bir yaklaşımla yürütülmüş; temalar önceden belirlenmiş kuramsal kategorilerden değil, katılımcı ifadelerinden türetilmiştir. İlk olarak, katılımcılardan elde edilen görüşme verileri ayrıntılı biçimde yazıya dökülmüş ve araştırmacı tarafından tekrar tekrar okunarak veriye bütüncül bir aşinalık kazanılmıştır. Bu aşamada, katılımcıların özel ders sürecine ilişkin algı, deneyim ve gerekçelerini yansıtan anlamlı ifadeler not edilmiştir. İkinci aşamada, metinler satır satır incelenmiş; veride tekrar eden kavramlar, ifadeler ve örüntüler kodlanmıştır. Kodlama işlemi tamamen veriden türetilmiş (indüktif) biçimde yürütülmüş, herhangi bir kuramsal kategoriye bağlı kalınmamıştır. Üçüncü aşamada, benzer veya ilişkili anlamlar taşıyan kodlar bir araya getirilerek ön temalar oluşturulmuştur. Bu temalar, katılımcı ifadelerinin ortaya koyduğu ortak deneyimleri temsil etmektedir. Dördüncü aşamada, geliştirilen temalar hem veri setiyle hem de araştırmanın genel amacıyla tutarlılık açısından gözden geçirilmiş; gerek görüldüğünde temalar yeniden adlandırılmış veya birleştirilmiştir. Beşinci aşamada, her tema net biçimde tanımlanmış ve kapsamı belirlenmiştir. Bu

aşamada, temaların anlam sınırları, temsil ettikleri olgular ve alt kategoriler ayrıntılandırılmıştır. Son aşamada, elde edilen temalar yorumlanmış; veriden türetilen anlamlar, araştırmanın kuramsal temeli olan parentokrasi kavramı ışığında tartışılmıştır. Böylece kuram, temaları önceden belirleyen bir çerçeve olmaktan ziyade, veriden çıkan örüntüleri açıklayıcı bir referans noktası olarak kullanılmıştır. Analiz süreci tamamlandığında, üç ana tema, altı kategori ve on koddan oluşan bir yapı elde edilmiştir (Tablo 2). Bulgular, bu tematik yapı doğrultusunda sunulmuş ve katılımcı ifadeleriyle desteklenmiştir.

Tablo 2
Tema ve Alt Temalar

Tema	Kategori	Kod	Örnekleyici Alıntılar
Ebeveyn Müdahalesi	Örgün eğitimin yetersizliği	Örgün Eğitimi Tamamlayıcı	"*Ev ödevlerini yaparken mutlaka bizden (anne/baba) yardım istiyordu. Neredeyse her soruyu birlikte yapıyorduk.*" (K16)
			"*Markette bir çikolatanın üç basamaklı fiyatını okuyamamıştı. Çok şaşırmıştım.*" (K34)
			"*Sınıf öğretmeni çocuğumuzun sınıftakilere göre okuma ve anlama hızının geride olduğunu söyledi.*" (K 41)
		Örgün Eğitimi Destekleyici	"*Aslında akademik olarak güçlü bir çocuk. İlkokulda sınav yok ama ortaokulda var. Sınav sorusu çözme egzersizi yapsın istedik, biraz sınav alıştırması yapması iyi olur diye düşündük.*" (K32)
	Karar Alıcı Olmak	Güçlü Hissetme	"*Sonuçta çocuğumun öğrenmesine bir desteğim oluyor. Acaba eksiğimi var diye düşünmek zorunda kalmıyorum. Öğrenme sürecine hâkim oluyorum.* "(K44)
		Çaresizlik	"*Her zaman takip etmem lazım, özel ders işe yaradı mı yaramadı mı?*" (K27)
Eğitim Tüketicisi Olmak	Maliyet	Geleceğe Yatırım	"*Bizim için ekonomik bir gider ama yük değil. İleriye dönük bir yatırım gibi düşünüyoruz.*" (K38)
	Sürdürülebilirlik	Geçici Bir İhtiyaç	"*Okul sonrası birebir etüt uygulaması yapılırsa özel derse ihtiyacımız kalmaz.*" (K6).
			"*Sınıf öğretmeninin alan hakimiyeti zayıf…Daha donanımlı bir öğretmen seçme şansımız olsa belki ihtiyacımız olmazdı.*" (K12)
			"*Oğlumun sınıfı çok kalabalık. Bazen aklına takılanları bile soramıyor…Sınıf mevcutları daha az olsa özel derse ihtiyacı kalmaz.*" (K29)
			"*Ortaokulda sınavlar olmasaydı belki bu kadar erken özel ders almaya başlamazdık.*" (K6)
		Kalıcı Bir İhtiyaç	"*Eğitim hayatı boyunca tüm derslerinde başarılı olamayacağına göre, mutlaka en az bir dersi sınıfta anlamayacak ve özel derse ihtiyacı olacaktır.*" (K5)
Örgün Eğitime Etkileri	Olumlu etkiler	Akademik Başarı	"*Notları yükseldi*" (K13)
		Özgüven	"*Matematikle ilgili daha özgüvenli*" (K9)
	Olumsuz Etkiler	Okuldaki Eğitimin İkinci Planda Olması	"*Nasılsa özel derste öğrenirim diye bazen okuldaki dersleri çok dikkatli dinlemiyor*" (K34)

Araştırma için üniversite etik kurulundan gerekli izinler alınmış, katılımcılara çalışma amacı açıklanmış ve tüm görüşmeler gönüllülük, anonimlik ve gizlilik ilkelerine bağlı kalarak yürütülmüştür. Araştırmanın güvenilirliği için taslak soruların hazırlanmasından sonra içerik geçerliliğini sağlamak için kapsamlı bir

literatür taraması yapılmış ve uzman görüşü alınmıştır. Veri analiz sürecinin güvenirliğini ve inandırıcılığını artırmak amacıyla, görüşme verileri iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak kodlanmıştır. Kodlama işlemi sonrasında kodlayıcılar arasında elde edilen yüzdelik uyum oranı %86 olarak hesaplanmıştır. Ancak yüzdelik uyum, kodlayıcılar arasında rastlantısal eşleşmeleri hesaba katmadığı için, daha geçerli bir ölçüt olan Cohen's Kappa katsayısı (κ) da hesaplanmıştır. Yapılan hesaplama sonucunda κ = 0.73 bulunmuştur. Bu değer, Landis ve Koch'un (1977) sınıflandırmasına göre "iyi düzeyde uyum" (substantial agreement) olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca katılımcı teyidi yapılarak temaların doğruluğu iki veliye sunulmuş ve geri bildirimleri alınmıştır. Kodlayıcılar arasında tam uyum sağlanamayan durumlar, karşılıklı görüşmeler yoluyla tartışılmış ve uzlaşıya varılarak nihai temalar oluşturulmuştur. Araştırmanın aktarılabilirliği için katılımcı özellikleri ayrıntılı biçimde raporlanmış, bağlamsal bilgiler net şekilde verilmiştir. Araştırmanın tutarlılığı için araştırma süreci adım adım belgelenmiş, veri toplama ve analiz sürecine ilişkin tüm kararlar kayıt altına alınmıştır. Araştırmanın doğrulanabilirliği için araştırmacı analiz sürecinde refleksif notlar almış, yorumların veriye dayalı olması sağlanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde veri analizi sonucunda ulaşılan bulgular ebeveynlerin özel ders sürecindeki deneyimlerini açıklayan üç ana tema şeklinde sunulacaktır (Şekil 1).

Şekil 1

Ebeveynlerin Özel Ders Sürecindeki Deneyimlerini Açıklayan Üç Ana Temayı ve Bu Temalar Arasındaki İlişkileri

Şekil 1'e göre "Ebeveyn müdahalesi" teması, örgün eğitimin yetersizliği algısından kaynaklanan bir ebeveyn katılımını ve karar alma sorumluluğunu temsil etmektedir. "Eğitim tüketicisi olmak" teması, ebeveynlerin özel ders sürecini bireysel yatırım ve sürdürülebilirlik çerçevesinde değerlendirdiklerini göstermektedir. "Örgün eğitime etkileri" teması ise özel dersin hem akademik başarı ve özgüven artışı gibi olumlu sonuçlarını hem de okulun ikinci plana itilmesi gibi olumsuz yansımalarını içermektedir.

Tema 1: Ebeveyn Müdahalesi

Ebeveynler örgün eğitimin tek başına yeterli olmadığını düşünmektedir. Bu noktada özel dersi örgün eğitimin tamamlayıcısı ve destekleyicisi olarak konumlandırmışlardır. Çocuklarına özel ders aldırma sürecinde aktif karar alıcı olan veliler karar alıcı olmayı güçlü olmak ve çaresiz olmak olarak ifade etmişlerdir.

Örgün eğitimin yetersizliği

Ebeveynler çocuklarının ev ödevlerini tamamlama sürecinde, çocukları ile günlük yaşam etkinliklerinde yaptıkları gözlemler ve okuldaki sınıf öğretmeninin görüşleri sonucunda örgün eğitimin yeterli olmadığına karar vermektedir.

Ebeveynler çocuklarının ev ödevlerini tamamlama sürecinde bir yetişkin desteği ve kontrolü ihtiyacı olması durumunda çocuklarının sınıfta konuyu tam ya da hiç öğrenmediğini düşünmektedirler. Bu eksiği

tamamlamak içinde ebeveynler özel derse başvurmaktadırlar. Ebeveynler bu konudaki görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

"Çocuğum ödevlerini benimle yaparsa yapabiliyordu. Tek başına yapamıyordu. Ödevlerini yaparken pek çok konuyu anlamadığını gördüm." (K13)

"Matematik ödevlerini zorlanarak yapıyordu. Yapmak istemiyordu, ödevde verilen işlemleri anlamadığını söylüyordu. Ben de sınıfta konuyu anlamadığını düşündüm." (K43)

Ebeveynler çocuklarının okulda öğrendiklerini günlük yaşamda kullanması gerektiğine inanmaktadır. Bu nedenle, çocuklar okulda öğrenilmesi gereken bir bilgi ya da beceriyi okul dışında sergilemediklerinde çocuklarının bir eksiği olduğunu düşünmektedirler. Bu eksiği tamamlamak için de ebeveynler özel derse başvurmaktadırlar. Ebeveynler bu konudaki görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

"*Oğlumla film izlerken bana Eylül'den sonra hangi ay gelir diye sordu. Çok şaşırdım. Çünkü oğlum 4.sınıf ve bence 4.sınıfa kadar bunların öğrenilmiş olması gerekiyor."* (K13)

"Bu senenin başında arabada yolculuk ederken kaç saat yolumuz kaldığını sordu; ben de ona 2 saat yolumuz kaldı dedim. Sonra ona bu durumda saat kaçta gideceğimiz yere varırız, dedim. Saate bakıp saatin üstüne kalan süreyi ekleyip varış saatini söyleyemedi. Bu bence ciddi bir durum" (K37) (Çocuğu 4. sınıf öğrencisi)

Ebeveynler çocuklarının ulusal sınavlarda daha nitelikli bir lise ya da üniversiteye girebilmek için diğer çocuklarla rekabet edeceğini belirtmişlerdir. Bu rekabet ortamında çocuklarının okulda verilen eğitimden daha fazlasına ihtiyacı olduğunu düşünmektedirler. Özel ders aracılığı ile örgün eğitimin desteklenmesi gerektiğini düşünen ebeveynler görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

"Bu sınavda (ulusal kademe geçiş sınavını kastediyor) başarılı olabilmesi için çok soru çözme pratiği yapması gerekiyor. İlkokuldan itibaren bu pratiği yaparsa başarılı olur" (K14)

"Akademik olarak sınıf sıralamasının en üstünde. Ama ulusal sınavlarda başka çocuklarla rekabet edecek…Biraz daha fazlasına ihtiyacı olduğunu düşünüyoruz." (K20)

Karar Alıcı Olmak

Ebeveynler güvenli, rahat ve takip etmesi kolay olduğunu düşünerek çocuklarına özel dersi genellikle kendi evlerinde aldırmaktadır (Tablo 1). Ebeveynlerin özel dersi özellikle evde aldırmak istemeleri ile ilgili görüşleri genellikle aşağıdaki gibidir:

"Çocuğum için bildiği bir ortam olduğu için çok rahat olduğunu düşünüyorum. Benim içinde çok rahat. Çünkü içim rahat ve ne yaptıklarını takip edebiliyorum." (K2)

"*Ders bitiminde öğretmenle dersin nasıl gittiğini konuşabiliyorum, bazen odanın kapısının önünden geçerken seslerini duyuyorum, ders yapıp yapmadıklarını kontrol edebiliyorum*." (K14)

Özel dersin nerede yapılacağı konusunda karar verici olan ebeveynlerin aynı zamanda özel dersin ne kadar süreceği konusunda da karar verici olduğu görülmektedir. Ebeveynler bu konudaki görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

"Özel ders öğretmeni birkaç ders verdikten sonra karar verelim dedi ama biz eşimle yıl boyunca almasına karar verdik" (K25)

"Özel ders öğretmeni devam edebiliriz dedi ama biz baktık ki ödevlerini artık kendisi yapabiliyor gerek olmadığını düşündük ve sonlandırdık." (K32)

Ebeveynler özel dersin hangi zaman diliminde yapılacağına da kendileri karar vermektedir. Bu araştırmaya katılan ebeveynler çocuklarına genellikle hafta içi okuldan sonraki zaman diliminde özel ders aldırmaktadır (Tablo 1). Ebeveynler bu düşüncelerini şöyle ifade etmişlerdir:

"Hafta sonu dışarıda oluyoruz. Hafta sonu yerine hafta içini tercih ederim." (K43)

"Hafta sonu hem oğlum hem de bizim için dinlenme zamanı olsun istiyorum. O nedenle hafta içi bizim için ideal." (K25)

Ebeveynlerin özel ders sürecinde çocuğunun özel derse ihtiyacı olup olmadığından, özel dersin verileceği mekân ve özel dersin süresi gibi pek çok konuda karar alıcı olduğu görülmektedir. Bu süreçte karar alıcı olmak ebeveynleri güçlü ve çaresiz hissettirmektedir.

Karar alıcı olarak çocuklarına faydalı olduklarını ve çocuklarının eğitim sürecine hâkim olduklarını düşünerek kendilerini güçlü hisseden ebeveynler düşüncelerini şöyle ifade etmişlerdir:

"Onun (çocuğundan bahsediyor) sınıfta ya da yaşamı boyunca diğerlerinden geride kalırsa üzülürüm. Mesela fiziksel olarak yaşıtları gibi büyüsün diye sağlıklı şeyler yesin diye uğraşıyorsam, akademik olarak da yaşıtlarından geri kalmasın diye özel ders aldırınca mutlu oluyorum." (K47)

"Onun zorlandığını görüp kayıtsız kalamazdım. Onun yardıma ihtiyacı olduğunda yardım etmem gerekir." (K38)

"*Ne öğrendi ne kadar öğrendi, şu an hangi konuyu öğreniyor? gibi bunları bilmek güzel. Özel ders öğretmeni her ders sonunda bilgi verir."* (K10)

"İlk gelen özel ders öğretmenini ben pek beğenmemiştim. Az soru çözüyordu. Hemen başka bir öğretmenle değiştirdim. Bunu okulda yapamam mesela." (K49)

"Özel ders bitiminde çalıştıkları sayfaları kontrol ediyorum: kaç soru çözmüşler, hiç yazı yazdırmış mı, bütün sayfaları tamamlamış mı? gibi. Takip ettiğim için rahatım, kuşkulanmıyorum. Mesela okulda ne yaptığını sınıf öğretmeninin anlattığı kadarıyla bilebiliyorum" (K35)

Karar alıcı olmanın bazı sorumluluklar getirdiğini belirterek bu durumun kendilerini çaresiz hissettirdiğini belirten ebeveynler düşüncelerini şöyle ifade etmişlerdir:

"Benim için karar alıcı olmak zor. Acaba hafta da bir saat az mı olur çok mu ya da acaba iki saat mı olsun ya da acaba özel ders öğretmeni yeterli mi? gibi pek çok soru ile boğuşmak yorucu." (K13)

"Bilemiyorum ki böyle mi olmalı. Okula zaten gönderiyorum, öğrensin diye. Sınıf öğretmeni var. Neyi öğrenemiyorsa, bilse ve takip edip ihtiyacını karşılasa olmaz mı? Bir de evden takip etmek gerçekten yorucu" (K40)

Tema 2: Eğitim Tüketicisi Olmak

Bu araştırmaya katılan ebeveynler 90 dakikalık özel ders için 48,80 dolar ile 24,40 dolar arasında ücretler ödemektedir (Tablo 1). Ebeveynler özel ders harcamalarının kendi bütçelerine ek bir yük oluşturduğunu, ancak bunu geleceğe yönelik zorunlu bir yatırım olduğunu düşünmektedirler. Yine bu araştırmaya katılan ebeveynlerin çoğunluğu çocuklarına 6 ile 8 ay boyunca özel ders aldırırken, bir kısmı da bir yıldır özel ders aldırmaktadır (Tablo 1). Ebeveynler özel ders ihtiyacının sürekliliği ile ilgili iki farklı grupta görüş bildirmişlerdir. İlk grup özel dersin geçici bir durum olduğunu belirtirken, diğer grup kalıcı bir ihtiyaç olduğunu belirtmiştir.

Geleceğe yönelik zorunlu bir yatırım

Ebeveynler özel derse ilişkin harcamaları ile ilgili olarak bu harcamaların bütçelerine ekonomik bir yük getirdiğini kabul etmekle birlikte, bundan şikâyetçi olmadıklarını, çünkü özel dersin ileriye yönelik bir eğitim yatırım olduğunu belirtmişlerdir. Ebeveynler bu konudaki düşüncelerini şöyle ifade etmişlerdir:

"Bütçemizi etkiliyor ama pişman değilim. İleride çocuğumun başarısı ile bana daha fazlasının döneceğine inanıyorum." (K45)

"Yaptığımız ödemeler bugün belki biraz bizi zorluyor ama çocuklarımız ileride iyi bir meslek sahibi olduğunda aklımıza bile gelmeyecek." (K16)

"Bir yer buna mecburuz… İyi bir mesleği olsun diye bunları yapmak zorundayız." (K32)

Sürdürülebilirlik

Ebeveynler, eğitim sisteminde bazı değişiklik yapılması halinde çocuklarının özel derse ihtiyacının kalmayacağını ifade etmişlerdir. Bu değişiklikleri ise okul çıkışlarının ardından birebir etüt uygulaması yapılması, ebeveynlere sınıf öğretmeni değişikliği yapabilme esnekliği sağlanması ve sınıf mevcutlarının azaltılması şeklinde ifade etmişlerdir. Ebeveynler bu konudaki görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir;

"Haftanın belirli günleri okuldan sonra birebir öğrencilerle etüt yapılırsa çocuğum anlamadığı konuları özel ders yerine bire bir etütte öğrenebilir." (K21)

"Okul sonrasında belki haftada bir ya da iki kez birebir etüt uygulaması olsa, böyle bir şeye (özel dersi kastediyor) ihtiyacımız kalmazdı." (K25)

"Kızım soru sormak için parmak kaldırıyor, öğretmeni görmüyor, fark etmiyor. Oysa sınıf mevcutları 10-12 kişi olsa hemen fark edilir. Şimdi ise sınıfta soramadığı sorularını özel ders öğretmenine soruyor." (K17)

Türkiye'de yönetmelik gereği ilkokul kademesinde olağanüstü durumlar (öğretmenin sağlık sorunları, başka okula tayinin çıkması, öğrencinin taşınması gibi) dışında sınıf öğretmeni değişikliği yapılamamaktadır. Ebeveynler bu durumu eleştirerek, istedikleri zaman ilkokul öğretmeni değişikliği yapabilselerdi özel derse ihtiyaçlarının kalmayacağını ifade etmişlerdir. Ebeveynler bu konudaki düşüncelerini şöyle ifade etmişlerdir:

"Bana göre sınıf öğretmeni sabırlı değil ve bir konuyu bir kere anlatıp geçiyor. Halbuki, yan sınıfın öğretmeni çok dikkatli, sabırlı. Keşke yan öğretmenimiz O olsaydı. Ama işte artık öğretmen değiştiremiyoruz." (K49)

"Oğlum sınıf öğretmeninden anlamadığı konuyu özel ders öğretmeni anlatınca anladı. Demek ki iyi anlatan biri olursa konuyu öğrenebiliyormuş. Öğretmen değişikliği yapabilseydik, özel derse gerek kalmazdı." (K31)

Diğer yandan, ebeveynler eğitim sisteminde bazı değişiklikler yapılsa da yapılmasa da çocuklarının tüm eğitim hayatları boyunca özel derse ihtiyacı olacağını düşünmektedir. Ebeveynler bu düşüncelerini şöyle ifade etmişlerdir:

"Özel dersin her alanda ve her zaman bir ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Üniversiteye kadar eksiği olduğu konularda özel ders almaya devam edeceğini düşünüyorum." (K4)

"Tüm okul hayatı boyunca mutlaka aklına takılan, sınıfta soramadığı ya da sormayı unuttuğu bir konu bir soru olacaktır. Bu böyle olur. Birisinin birebir anlatması gerekir." (K18)

"Çocuklar sınıfta öğrenemiyor mutlaka birisinin onlara bire bir anlatması gerekiyor. O nedenle mecbur devam edeceğiz." (K28)

Tema 3: Özel Dersin Örgün Eğitime Etkileri

Ebeveynler özel dersin çocuklarının örgün eğitim süreçlerine etkileri üzerine hem olumlu hem de olumsuz görüş bildirmişlerdir.

Özel dersin olumlu etkileri

Ebeveynler özel dersin çocuklarının akademik başarısında artış ve özgüven gelişimi gibi okuldaki eğitim süreçlerine olumlu etkileri olduğunu belirtmektedirler. Ebeveynler bu konudaki düşüncelerini şöyle ifade etmişlerdir:

"Özel ders sonrası matematiği yapabileceğine inanıyor artık…" (K43)

"Kendisi ile ilgili hep sınıfın gerisinde olduğuna dair bir inancı vardı. Özel ders o olumsuz inancı ortadan kaldırdı" (K18)

"Başarılı olabileceğine inandı. Zaten ondan sonra sınıfta akademik olarak diğer çocuklara göre daha iyi bir yere geldi…" (K16)

Özel Dersin Olumsuz Etkileri

Ebeveynler özel ders almaya başladıktan sonra çocuklarının okuldaki eğitimini ve okuldaki sınıf öğretmenini geri plana attığını ifade etmişlerdir. Bu durumun okuldaki eğitim süreçlerini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Ebeveynler bu konudaki düşüncelerini şöyle ifade etmişlerdir:

"Okulda defterine neden daha az not aldığını sorduğumda bana zaten aynı konuları özel derste işliyoruz. Yazmak istemedim dedi." (K33)

"Nasılsa özel derste öğrenirim diye okuldaki dersleri daha az dinlediğini düşünüyorum." (K48)

"Özel ders öğretmenini okuldaki sınıf öğretmeninden daha çok seviyor." (K50)

"Ara sıra okuldaki ödevleri yapmayabiliyor ama özel ders öğretmeninin verdiği ödevleri eksiksiz yapmaya çalışıyor…" (K21)

"Oğlum sınıf öğretmenim anlatınca anlamıyorum ama özel ders öğretmenim anlatınca anlıyorum diyor." (K31)

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışma ilkokul ebeveynlerinin çocuklarına özel ders aldırma kararlarına odaklanarak bu karar sürecini parentokrasi çerçevesinde incelemiştir. Ebeveynlerin özel ders kararları, parentokrasi kavramını açıklarken kullanılan ebeveyn müdahalesi, eğitim tüketiciliği ve özel dersin örgün eğitime etkileri temaları altında incelenmiştir. Bu araştırmanın bulguları ebeveynlerin çocuklarının ev ödevlerini denetlemenin stresini yaşamak istemediklerinde (Oller & Glasman, 2013), rekabet etmek zorunda olan çocukları için endişelendikleri ve sınava hazırlanan çocuklarına rekabet avantajı sağlamak istediklerinde (Bae & Choi, 2023; Mahmud, 2021) ve çocuklarının okul performanslarını artırmak istediklerinde (Luplow & Schneider, 2014) özel derse başvurdukları alan yazın bulguları ile örtüşmektedir. Diğer yandan benzer bir araştırma bulgusu olan ebeveynlerin çocuklarına yukarı doğru sosyal hareketlilik sağlamak için özel ders talep etmesi bulgusuna bu araştırmada rastlanmamıştır (Kumar vd., 2024). Bu araştırmanın katılımcılarının çoğunluğu eğitimli, çalışan, orta ve yüksek gelir düzeyine sahip, devlet okulu velisi ebeveynler, çocuklarının eğitimi ile ilgili bir sorunda tereddüt etmeden sorumluluk alarak çocuklarına özel ders aldırmaktadır. Bu davranış biçimi DeWiele ve Edgerton'in (2016) parentocracy tanımında yer alan proaktif müdahaleci ebeveyn tarzına uygundur. Proaktif veliler özellikle kamu eğitimini yetersiz bulduklarında kamu eğitim sisteminin yetersizliğini telafi etmek için özel derse başvurabilirler (Kim & Lee 2010; Pallegedara & Mottaleb 2018). Bu durum serbest piyasa anlayışı ile bir tüketiciye dönüşen ebeveynlerin eğitim sağlayıcı olmaktan çıkan okulların sorumluluklarını alarak özel derse yönelmesi olarak açıklanabilir (Doherty & Dooley, 2018). Ebeveynler çocuklarının eğitimi ile ilgili sorumluluklar alırken önemli bir gücü de elde ederler. Bu araştırmanın katılımcısı ebeveynler, çocuklarına özel ders aldırma sürecinde çocuklarının özel derse ihtiyacı olup olmadığından özel dersin alınacağı mekâna, özel dersin süresine kadar geniş bir yelpazede karar alıcıdır. Bu kararlarda etkin olmak ebeveynlere kendilerini güçlü hissettirmektedir. Çünkü özel ders aracılığıyla ebeveynler çocukları için faydalı bir şey yaptıklarını ve çocuklarının eğitim sürecine hâkim olduklarını düşünmektedirler. Bu hakimiyet hissi ebeveynlerin çocuklarının eğitimini kendi maddi kaynakları ve istekleri ile yönetir hale gelmesine neden olmaktadır (Brown,1990). Bu araştırmanın katılımcısı ebeveynler özel ders ihtiyacının bir nedeni olarak sınıfların kalabalık olmasını göstermişlerdir. Bu bulguya farklı araştırmalarda da rastlanmaktadır (Türkan, 2018). Diğer araştırma bulgularının aksine bu araştırmanın katılımcısı ebeveynler okulların çocuklarına birebir etüt desteği sunarak bireysel ihtiyaçlarını karşılamasını talep etmektedir. Aynı zamanda çocuklarının sınıf öğretmenini uygun gördükleri durumlarda değiştirmek istemektedirler. Bu bulgular bu araştırmanın katılımcısı ebeveynlerin eğitim sistemine müdahale isteğinin boyutlarını ortaya koymak açısından önemlidir. Bu araştırmanın katılımcısı ebeveynler aynı zamanda eğitim sistemindeki koşullardan bağımsız olarak özel dersin çocuklarının tüm öğrenim hayatları boyunca devam edeceğine inanmaktadırlar. Bu bulgu öncelikle ebeveynlerin özel ders hizmetlerinin bir müşterisi olmaya hazır hale geldiklerini şeklinde yorumlanabilir (Mikkelsen & Gravesen, 2021). Araştırma bulguları ebeveynler için özel dersin sadece örgün eğitimin tamamlayıcısı değil aynı zamanda nitelikli öğrenmeye erişim anlamı taşıdığı şeklinde yorumlanabilir (Nath, 2012). Ebeveynler

liberalizm etkisiyle bireylerin nitelikli eğitime erişiminin kamusal bir sorumluluk değil ebeveynlerin sorumluluğu (Apple, 2004) olduğunu kabul etmiş gibi görünmektedir. Bugün geldiğimiz noktada özel ders okul eğitiminin yanında olağan karşılanan bir normdur (Bae & Choi, 2023). Ebeveynler için maliyetlerini karşılayabildikleri sürece özel ders okula gitmek kadar gereklidir (Majumdar 2014). Ebeveynler artık sadece okula güvenemeyeceklerini fark etmiş ve seçim yapma özgürlüklerini kullanarak özel ders piyasasının sunduğu nimetlerden faydalanmaya çalışmaktadır (Tan, 2017). Ancak bu araştırmanın bulguları arasında da yer aldığı üzere özel derse aşırı odaklanma öğrencilerin normal sınıf ortamlarına katılımını azaltabilir. Tamamlayıcı derslere güvenmenin, öğrencilerin genel eğitime yönelik tutumlarını değiştirdiği, okul etkinliklerine olan ilginin azalmasına ve normal dersler sırasında dikkat dağıtıcı unsurlara yol açtığı bilinmektedir (Mahmud, 2019). Bu araştırma bulguları tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de özel dersin ilkokuldan itibaren örgün eğitim sisteminde önemli bir yer edindiğini göstermektedir. Türkiye'de eğitim sisteminin temel yapısal sorunlarını analiz etmek için bu araştırma bulguları önemli noktaları işaret etmektedir. Öncelik rekabete dayalı bir eğitim sistemine sahip olan Türkiye'de eğitimde rekabet duygusunun ve artan gelecek kaygısının ilkokuldan itibaren hissedildiği görülmektedir. Öte yandan ebeveynlerin bu rekabet ortamında çocuklarına sundukları özel ders gibi olanaklara özel ders maliyetleri düşünüldüğünde tüm çocukların erişiminin mümkün olmadığı bilinmektedir. Bu durumun Türkiye'de nitelikli eğitime erişim ve eğitimde fırsat eşitsizliği gibi temel eğitim sorunlarına neden olacağı düşünülmektedir. Bu açıdan eğitim sisteminde rekabet odaklı bir anlayıştan uzak her çocuğun ilgi ve yeteneklerini keşfetmesine olanak tanıyacak bir eğitim sistemi anlayışını gerçekleştirecek reformlar yapılmalıdır. Diğer yandan Türkiye'de ebeveynlerin özel ders talebinin devamlığını etkileyen sınıf mevcutlarının azaltılması, sınıf öğretmeni niteliğinin geliştirilmesi ve öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarının etkili ve verimli bir şekilde okulda karşılanması gibi önemlerin alınması gerekmektedir.

Neoliberal ekonomik düzenin yarattığı piyasa temelli eğitim uygulamaları, özel ders ihtiyacını artırmaktadır. Bu nedenle devletin okul içi destek programlarını çeşitlendirmesi, ücretsiz birebir veya küçük grup çalışmalarını yaygınlaştırması velilerin özel derse yönelme baskısını azaltabilir. Özel dersin akademik boşlukları doldurma işlevi, okul içi yapılarla da karşılanabilir. Okulların kendi bünyelerinde öğrenme destek merkezleri kurması, öğrenciler arası fırsat farkını azaltabilir ve eğitimin kamusal işlevini güçlendirebilir. Araştırma bulguları, bazı velilerin özel ders kararlarını yoğun sınav kaygısı ve rekabet baskısı nedeniyle aldığını göstermektedir. Okul rehberlik servislerinin ailelere gerçekçi akademik beklentiler geliştirme, çocuğun öğrenme ihtiyacını değerlendirme ve alternatif destek yollarını tanıma konularında eğitimler sunması, neoliberal bireycilik yerine işbirlikçi ve dayanışmacı bir eğitim anlayışını destekleyecektir. Aşırı ders yükü, çocukların serbest zaman ve oyun hakkını kısıtlayarak öğrenme motivasyonunu zayıflatabilmektedir. Okulların proje temelli öğrenme, akran öğrenmesi ve oyunlaştırma yöntemleri gibi alternatif pedagojileri yaygınlaştırması, çocukların öğrenmede özne konumuna geçmesini destekler. Bu yaklaşım, eleştirel pedagoji geleneğiyle uyumlu biçimde, öğrenmeyi özgürleştirici ve bütüncül bir süreç olarak görür. Bu önlemler ebeveynlerin eğitim sistemine güvenmelerini sağlayacak ve nitelikli eğitimin bir kamu hizmeti olduğuna dair inançlarını güçlendirecektir. Böylece ebeveynler çocuklarına eğitim hizmeti sağlama rolünden çocuklarının eğitim hizmetlerini takip etme rolüne geçiş yapabileceklerdir. Türkiye bağlamında yapılan bu araştırma ulusal alan yazında ebeveynlerin özel ders kararı alma süreçleri ve bu süreçlerin parentokrasi ile ilişkilendirmesi açısından özgün bir araştırmadır. Ulusal anlamda özgün bulgulara sahip bu araştırmanın bulguları uluslararası alanda bu konuda yapılmış araştırmaların bulgularının yorumlanmasına katkı sunması beklenmektedir.

Bu araştırma, Türkiye bağlamında ilkokul düzeyindeki ebeveynlerin özel ders alma kararlarını incelemesi bakımından özgün bir örneklem grubuna sahiptir. Bulgular, eğitimde parentokrasi kavramının, özel ders talebinin arkasındaki ebeveyn faktörünü anlamada güçlü bir açıklayıcı çerçeve sunduğunu göstermektedir. Elde edilen sonuçlar, küresel ölçekte giderek artan özel ders piyasası ve ebeveyn merkezli eğitim talebinin, eğitimde fırsat eşitliği ve kamusal sorumluluk ilkelerini yeniden tartışmaya açtığını göstermektedir. Araştırmanın örneklemi, çocuklarına özel ders aldırmış veya aldırmaya devam eden, ağırlıklı olarak orta ve üst-orta gelir düzeyine sahip ebeveynlerden oluşmaktadır. Bu durum, araştırmanın kapsamını belirleyen doğal bir sınırlılıktır. Farklı sosyoekonomik düzeylerden ailelerle yapılacak benzer araştırmalar, özel ders olgusunun toplumsal ve ideolojik boyutlarını daha geniş biçimde ortaya koyacaktır.

Bununla birlikte, özel dersin örgün eğitime etkileri ve okula güven algısı bu araştırmada yalnızca sınırlı biçimde ele alınmıştır. Gelecekteki çalışmaların, bu değişkenleri ayrı bir araştırma odağı olarak incelemesi; özel dersin yalnızca bireysel tercih değil, aynı zamanda eğitimde eşitsizlik üretim süreçlerinin bir yansıması olduğunu daha kapsamlı biçimde açıklayabilir.

Yazar Katkı Oranı

Yazar, çalışmanın tamamından tek başına sorumludur.

Etik Beyan

"Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi"nde yer alan tüm kurallara uyulmuş ve yönergenin ikinci bölümünde yer alan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemlerden" hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Çatışma Beyanı

Yazar çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedir.

References

Abu-Shawish, R. (2023). Students' perspectives on the factors that influence the use of private tutoring usage in Qatar. *Sage Open*, *13*(4), 1-15. https://doi.org/10.1177/21582440231210374

Apple, M. (2001). Comparing neo-liberal projects and inequality in education. *Comparative Education*, *37*(4), 409–423. https://doi.org/10.1080/03050060120091229

Apple, M. (2004). *Ideology and curriculum*. New York: Routledge Falmer.

Atalmış, E., Yılmaz, M., & Saatcioglu, A. (2016). How does private tutoring mediate the effects of socio-economic status on mathematics performance? Evidence from Turkey. *Policy Futures in Education*, *14*(8), 1135–1152. https://doi.org/10.1177/1478210316674159

Azan, A. & Arnott, S. (2024). From the peripheral to the transboundary: Documenting the lived experiences of students and parents with online math tutoring services. *Canadian Journal of Family and Youth/Le Journal Canadien De Famille Et De La Jeunesse*, *16*(2), 67–90. https://doi.org/10.29173/cjfy30029

Bae (배상훈), S. H., & Choi (최기호), K. H. (2023). The cause of institutionalized private tutoring in Korea: Defective public schooling or a universal desire for family reproduction? *ECNU Review of Education, 7*(1), 12–41. https://doi.org/10.1177/20965311231182722

Baker, D., Akiba, M., LeTendre, G., & Wiseman, A. (2001). Worldwide shadow education: Outside-school learning, institutional quality of schooling, and cross-national mathematics achievement. *Educational Evaluation and Policy Analysis, 23*(1), 1–17. https://doi.org/10.3102/01623737023001001

Barrett DeWiele, C. E., & J. D. Edgerton. (2016). Parentocracy revisited: Still a relevant concept for understanding middle-class educational advantages? *Interchange, 47*(2), 189–210. https://doi.org/10.1007/s10780-015-9261-7

Berberoğlu, G., & Tansel, A. (2014). Does private tutoring increase students' academic performance? Evidence from Turkey. *International Review of Education, 60*(5), 683–701. http://dx.doi.org/10.1007/s11159-014-9436-y

Bingölbalı, A., & Yavuz, C. (2021). Examination of the opinions of physical education and sports teachers working in private schools on the approach of education, teaching and management. *Journal of Educational Issues*, *7*(2), 355-374. https://doi.org/10.5296/jei.v7i2.19128

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, *3*(2), 77–101. https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa

Bray, M. (1999). *The shadow education system: Private tutoring and its implications for planners.* Paris: UNESCO. https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000118486

Byrne, B., & Tona, C. (2019). *All in the mix.* Manchester University Press. https://doi.org/10.7765/9781526139306

Brown, P. (1990). The "third wave": Education and the ideology of parentocracy. *British Journal of Sociology of Education, 11*, 65–86. https://doi.org/10.1080/0142569900110105

Brown, P. (2000). The globalisation of positional competition? *Sociology,* 34(4), 633–653. https://doi.org/10.1177/S0038038500000390

Cambridge, J. (2005). Book review: Education and social change. *Journal of Research in International Education*, *4*(1), 117–120. https://doi.org/10.1177/147524090500400109

Chan, C., & Bray, M. (2014). Marketized private tutoring as a supplement to regular schooling: liberal studies and the shadow sector in Hong Kong secondary education. *Journal of Curriculum Studies*, *46*(3), 361–388. https://doi.org/10.1080/00220272.2014.883553

Dale, R. (2000). Globalization and education: Demonstrating a "common world educational culture" or locating a "globally structured educational agenda"? *Educational Theory, 50*(4), 427–448. https://doi.org/10.1111/j.1741-5446.2000.00427.x

Dang, H., & Rogers, F. 2008. *The growing phenomenon of private tutoring: Does it deepen human capital, widen inequalities or waste resources? World Bank Research Observer*, *23*, 161–200. https://dx.doi.org/lkn004

Doherty, C., & Dooley, K. (2018). Responsibilising parents: The nudge towards shadow tutoring. *British Journal of Sociology of Education, 39*, 551–566. https://doi.org/10.1080/01425692.2017.1377600

Entrich S. R., & Lauterbach W. (2021). *Fearful future: Worldwide shadow education epidemic and the reproduction of inequality outside public schooling*. In Kim Y. C., & Jung J. H. (Eds.), *Theorizing shadow education and academic success in East Asia: Understanding the meaning, value, and use of shadow education by East Asian students* (pp. 234–255). Routledge. https://doi.org/10.4324/9781003097860

Green, A. (1990). *Education and state formation: The rise of education systems in England, France and the USA*. Macmillan.

Giroux, H. (2004). Public pedagogy and the politics of neo-liberalism: making the political more pedagogical. *Policy Futures in Education*, *2*(3-4), 494–503. https://doi.org/10.2304/pfie.2004.2.3.5

Giroux, H. (2010). Rethinking education as the practice of freedom: Paulo Freire and the promise of critical pedagogy. *Policy Futures in Education*, *8*(6), 715–721. https://doi.org/10.2304/pfie.2010.8.6.715

Guill, K., Lüdtke, O., & Köller, O. (2019). Assessing the instructional quality of private tutoring and its effects on student outcomes: Analyses from the German national educational panel study. *British Journal of Educational Psychology*, *90*(2), 282–300. https://doi.org/10.1111/bjep.12281.

Freire, P. (2000). *Pedagogy of the oppressed* (30th anniversary ed.). Bloomsbury.

Hirsch, E. D. (1996). *The schools we need and why we don't have them*. Doubleday.

Hultberg, P., Calonge, D., & Choi, T. (2021). Costs and benefits of private tutoring programs: the south korean case. *International Journal of Social Economics*, *48*(6), 862–877. https://doi.org/10.1108/ijse-12-2019-0722

Kang, L., Jing, M., Tao, X., & Duan, Y. (2021). Research on online management system of network ideological and political education of college students. *International Journal of Electrical Engineering Education,* 60(2_suppl), 377-388. https://doi.org/10.1177/0020720920983704

Kim, S., & Lee, J.-H. (2010). Private tutoring and demand for education in South Korea. *Economic Development and Cultural Change*, 58(2), 259–296. https://doi.org/10.1086/648186.

Kobakhidze, M., & Šťastný, V. (2023). Theoretical perspectives on the role of parents in shadow education. *Studia Paedagogica*, *28*(2), 73–95. https://doi.org/10.5817/sp2023-2-4

Kok, J., & Ang, S. (2013). Liquid modernity and choice of university degree programmes: Malaysian university students' perception. *Journal of Sociology*, *51*(4), 984–1002. https://doi.org/10.1177/1440783313492236

Kumar, S., Pandita, P., & Singh, K. (2024). To be on the seventh sky': Exploring the nature and push of key factors in Indian parents' choice for shadow education. *Education, 3-13*, 1–17. https://doi.org/10.1080/03004279.2024.2412993

Landis, J. R., & Koch, G. G. (1977). The Measurement of Observer Agreement for Categorical Data. *Biometrics*, *33*(1), 159–174. https://doi.org/10.2307/2529310

Liu, J. (2019). A structural equation modelling analysis of parental factors underlying the demand for private supplementary tutoring in China. *ECNU Review of Education*, *2*(1), 7–24. https://doi.org/10.1177/2096531119840856.

Luplow, N., & Schneider, T. (2014). Social selectivity and effectiveness of private tutoring among elementary school children in Germany. *Zeitschrift Für Soziologie, 43*(1), 31–49. https://doi.org/10.1515/zfsoz-2014-0104.

Mahmud, R. (2021). Family socioeconomic determinants and students' demand for private supplementary tutoring in English in urban and rural Bangladesh. *Education and Urban Society, 57*(7), 831–851. https://doi.org/10.1177/0013124520974332.

Majumdar, M. (2014). *The Shadow School System and New Class Divisions in India: Multitudes of customers throng the gates of the education bazaar*. Bonn: Max Weber Stiftung. TRG Poverty and Education: Working Paper Series. https://perspectivia.net/receive/ploneimport_mods_00011898.

Melo, B., Diogo, A., & Ferreira, M. (2016). O regresso dos exames do 4.º ano: Escola, crianças e dinâmicas familiares na blogosfera. *Sociologia Problemas E Práticas,* 2016(81), 141-161.https://doi.org/10.7458/spp2016817617

Mikkelsen, S. H., & Gravesen, D. T. 2021. "Shadow education in Denmark: In the light of the Danish history of pedagogy and the scepticism toward competition. *ECNU Review of Education*, *4*(3), 546–565. https://doi.org/10.1177/2096531120983335.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2023). *Ulusal formal eğitim istatistikleri 2022-2023.* National Education Printing House. https://istatistik.meb.gov.tr/

Murgatroyd, S., & Sahlberg, P. (2016). The two solitudes of educational policy and the challenge of development. *Journal of Learning for Development*, *3*(3), 9-21. https://doi.org/10.56059/jl4d.v3i3.147

Nath, S. R. (2008). Private supplementary tutoring among primary students in Bangladesh. *Educational Studies*, *34*(1), 55–72. https://doi.org/10.1080/03055690701785285.

Oller, A. C., & Glasman, D. (2013). Education as a market in France. In Bray, M., Mazawi, A. E., & Sultana, R. G. (Eds.), *Private tutoring across the mediterranean. Comparative and international education*. Sense Publishers, 77-91. https://doi.org/10.1007/978-94-6209-237-2_5.

Olssen, M., & Peters, M. A. (2005). Neoliberalism, higher education and the knowledge economy: From the free market to knowledge capitalism. *Journal of Education Policy, 20*(3), 313–345. https://doi.org/10.1080/02680930500108718

Özdere, M. (2021). The demand for private tutoring in Turkey: An analysis of private tutoring participation and spending. *Journal of Education and Learning*, *10*(3), 96-111. https://doi.org/10.5539/jel.v10n3p96

Pallegedara, A., & Mottaleb, K.A. (2018). Patterns and determinants of private tutoring: The case of Bangladesh households. *International Journal of Educational Development*, *59*, 43–50. https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2017.10.004.

Park, H., Byun, S., & Kim, K. (2010). Parental involvement and students' cognitive outcomes in Korea. *Sociology of Education*, *84*(1), 3–22. https://doi.org/10.1177/0038040710392719

Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri (M. Bütün, & S. B. Demirel, Çev.). Pegem Akademi Yayınevi.

Rahmouni, M., & Saidi, N. (2023). Household demand for private tutoring in tunisia. *International Journal of Education Economics and Development*, *14*, 1-21. https://doi.org/10.1504/ijeed.2023.125451

Rodríguez, E. (2013). Child- centered pedagogies, curriculum reforms and neoliberalism. many causes for concern, some reasons for hope. *Journal of Pedagogy/Pedagogický Casopis*, *4*(1), 59–78. https://doi.org/10.2478/jped-2013-0004

Salinas-Atausinchi, Y., & Huaman-Lucana, R. (2021). Critical pedagogy: An emancipatory alternative in the neoliberal context. *Revista Innova Educación*, *3*(4), 146–161. https://doi.org/10.35622/j.rie.2021.04.011.en

Skourdoumbis, A., & Gale, T. (2013). Classroom teacher effectiveness research: A conceptual critique. *British Educational Research Journal,* 39(5), 892-906. https://doi.org/10.1002/berj.3008

Tan, P. (2017). Advancing inclusive mathematics education: strategies and resources for effective IEP practices. *International Journal of Whole Schooling, 13*(3), 28–38.

Türkan, A. (2019). *Ortaöğretim 12. sınıf öğrencilerinin özel derse yönelik eğilim düzeyleri ve görüşlerinin tespit edilmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.

Yin, X., Zhang, H., & Chen, M. (2024). The influence of parents' education anxiety on children's learning anxiety: The mediating role of parenting style and the moderating effect of extracurricular tutoring. *Frontiers in Psychology*, 15, 1-9. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1380363

Yung, K., & Zeng, C. (2021). Parentocracy within meritocracy: Parental perspective on lecture-style English private tutoring in Hong Kong. *Language and Education*, *36*(4), 378–394. https://doi.org/10.1080/09500782.2021.1981924

Zhang, Y., & Xie, Y. (2015). Family background, private tutoring, and children's educational performance in contemporary China. *Chinese Sociological Review*, *48*(1), 64–82. https://doi.org/10.1080/21620555.2015.1096193

Zhang, W., & Bray, M. (2020). Comparative research on shadow education: Achievements, challenges, and the agenda ahead. *European Journal of Education,* *55*(3), 322–341. https://doi.org/10.1111/ejed.12413